

Edukacja globalna

Tydzień Edukacji Globalnej

Co roku w listopadzie w wielu krajach obchodzony jest Tydzień Edukacji Globalnej (TEG, WWW.TEG.EDU.PL). Co roku obchodzony jest on z innym motywem przewodnim. Warto uwzględnić Tydzień w planach szkoły, tak by co roku zwrócić uwagę uczniów, rodziców i społeczności lokalnej na globalne problemy. Ideą Tygodnia jest zapoznanie młodych ludzi z wyzwaniami i problemami współczesnego świata, kształtowanie wśród nich postaw sprzyjających ich rozwiązywaniu, respektujących różnorodność kulturową oraz umiejętność porozumiewania się z ludźmi wywodzącymi się z różnych kultur. Obchodom TEG-u patronuje Europejskie Centrum na Rzecz Współzależności i Solidarności Światowej (Centrum Północ-Południe) przy Radzie Europy. W ramach TEG można zreorganizować wydarzenia wewnątrz szkoły jak i skierowane do społeczności lokalnej np. happening, dystrybucję ulotek, przemarsz z bannerami, zorganizowanie spotkania otwartego z pokazem filmu czy zajęcia warsztatowe dla dzieci z okolicznej podstawówki lub dla osób dorosłych, wymalowanie ogromnego rysunku kredą na placu czy boisku, uszycie bawełnianych toreb z odpowiednim hasłem, zorganizowanie koncertu, napisanie i ogłoszenie odezwy).

W roku 2013 TEG obchodzimy w dniach 16-24 listopada. Zachęcamy od organizacji Tygodnia Edukacji Globalnej w Waszej szkole i przesyłania nam bieżących informacji i relacji z wydarzeń. Opisy Waszych działań zamieścimy na stronie eduglob.zrodla.org.

Opisy i zdjęcia można przesyłać na adres: MARTA.KARBOWIAK@ZRODLA.ORG.PL wraz z oświadczeniem o treści:

(imię i nazwisko) oświadcza, iż przysługują mu wyłączne i nieograniczone prawa autorskie do nadesłanych fotografii.

(imię i nazwisko) oświadcza, że nieodpłatnie udziela Ośrodkowi Działań Ekologicznych „Źródła” z siedzibą w Łodzi prawa do wykorzystywania fotografii (w tym wizerunku fotografowanych osób, których zgodę na powyższe posiada), oraz wyraża zgodę na wielokrotne, nieodpłatne publikowanie fotografii w wydawnictwach oraz na stronach internetowych Ośrodka Działań Ekologicznych „Źródła”, utrwalanie, modyfikowanie i zwielokrotnianie fotografii każdą techniką, w tym m. in. drukarską, reprograficzną, zapisu magnetycznego, cyfrową, audiowizualną, na jakichkolwiek nośnikach, bez ograniczeń co do ilości i wielkości nakładu, oraz rozpowszechnianie fotografii podpisanych imieniem i nazwiskiem ich autorów poprzez publiczne udostępnianie w taki sposób, aby każdy mógł mieć do nich dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym, w szczególności w sieciach komputerowych, Internecie oraz telefonach komórkowych.

data i podpis

Edukacja globalna jest nauką krytycznego myślenia, zadawania trudnych pytań, poddawania w wątpliwość zastanych rozwiązań, a przede wszystkim zachętą do działania. Chcielibyśmy zaproponować Państwu zestaw działań, w które można zaangażować uczniów.

Zbiór pomysłów na działania podczas Tygodnia Edukacji Globalnej i nie tylko

Infografika.....	3
Moja dzisiejsza mapa świata.....	4
Alfabet Afryki/Ameryki Południowej i Środkowej/Azji	5
Ważne dni w roku	7
Głośne czytanie książek o tematyce globalnej.....	9
Gra miejska/gra szkolna.....	10
Gry planszowe i inne	11
Globalna dyskoteka	12
Maraton Pisania Listów z Amnesty International	13
Kobiety na szczycie	14
Dzień Kobiet bez goździka.....	15
24 litry wody na 24 godziny	16
Dyskusja i film „Wiek głupoty”	17
Fair Trade w twoim mieście? Robi się!	18
Poker kryterialny – etyczne zakupy	19
A jak ty myślisz? – dywagacje na temat konsumpcji	22
Ekoznaki	23
Klasowy Globalny Talerz	24
Mapa punktów napraw.....	25
Lokalny spacerownik.....	26
Szafing (i inne wymienialnie)	27
Bookcrossing, czyli uwalniamy książki	28
DIY.....	29
Niematerialne prezenty	30
Siejemy wątpliwości: komórki	31
Oryginalna torba na zakupy (szycie i zdobienie).....	32
Koszulka (torba) z przesłaniem	34
Plastyka ze śmietnika – zasada 3R	35
Skąd trafiły do nas warzywa i owoce	36
Reklamy pożerają drzewa.....	37
Audyt zużycia papieru w domu.....	38
Papier czerpany	39
Drukowanie dwustronne, zapisywanie całych zeszytów	41
Kanapka w pudełku zamiast w foliówce	42
Czy moja rodzina jest ekologiczna?	43
Lekcje przedmiotowe.....	44
Inne pomysły.....	45

Infografika

Infografiką są wszelkie ilustracje, które poza walorami graficznymi (np. ilustrują czy wzbogacają artykuł prasowy) niosą za sobą konkretne informacje. W ostatnim czasie infografiki są bardzo popularne nie tylko w podręcznikach i czasopismach popularnonaukowych, ale również w prasie codziennej i różnych czasopismach, ulotkach, a przede wszystkim żyją własnym życiem w internecie, są polecane sobie nawzajem przez użytkowników serwisów społecznościowych. Infografiki są hasłowe, operują porównaniami i prostymi grafikami. Za ich pomocą można przekazać ważne informacje i dane statystyczne w ciekawy, ułatwiający zrozumienie i zapamiętanie sposób. Wzbudzają zaciekawienie u odbiorcy, więc można je wykorzystać do promowania wiedzy o globalnych zależnościach i problemach. W różnego rodzaju rocznikach statystycznych, rankingach i raportach znaleźć możemy mnóstwo bardzo szczegółowych informacji nt. funkcjonowania świata, jednak świat tam przedstawiony ginie w tabelach i liczbach. Dane tam zawarte, choć niezmiernie ciekawe pozostają tylko liczbami. A wystarczy porównać je do czegoś, co może wyobrazić sobie każdy z nas np. do wagi słonia, objętości basenu olimpijskiego, wysokości wieżowca czy odległości od miasta do miasta. Bardzo ułatwiają wyobrażenie sobie różnych danych schematyczne ilustracje, wykresy, mapy.

Zaproponuj uczniom zaprojektujcie infografik przedstawiających przygotowane wcześniej dane. Możesz również dać uczniom wolną ręką i tylko wskazać źródła skąd mogą czerpać dane do swoich prac.

Przykładowe źródła danych statystycznych:

[HTTP://HDR.UNDP.ORG/EN/STATISTICS/](http://hdr.undp.org/en/statistics/)

[HTTP://RAINFORESTS.MONGABAY.COM/DEFOR_INDEX.HTM](http://rainforests.mongabay.com/defor_index.htm)

[HTTP://WWW.FAO.ORG/CORP/STATISTICS/](http://www.fao.org/corp/statistics/)

[HTTP://WWW.STAT.GOV.PL/GUS](http://www.stat.gov.pl/gus)

Zobacz przykłady infografik:

[HTTP://INFOGRAFIKA.PL/](http://infografika.pl/)

[HTTP://INFOGRAFIKA.NET/](http://infografika.net/)

[HTTP://INFOGRAFIKA.COM/](http://infografika.com/)

Moja dzisiejsza mapa świata

Na co dzień nie zastanawiamy się nad tym, w jaki sposób jesteśmy powiązani zależnościami ze światem. Warto sobie uświadomić w jak dużym stopniu to się dzieje. Zaproponuj uczniom wyśledzenie tych zależności we własnym życiu. Rozdaj każdej osobie polityczną konturową mapę świata i poproś, aby przez jeden dzień zaznaczali na mapie i opisywali wszystkie zależności. Powiązania można zaznaczać kolorami lub symbolami i numerkiem np. produkty spożywcze, produkty przemysłowe, powiązania kulturowe, polityczne. W legendzie należy wyjaśnić znaczenie kolorów i symboli oraz opisać zależności zgodnie z numerami. Zwróć uwagę uczniów, by byli bardzo czujni i „podejrzliwi”, by zwracali uwagę na wszystkie aspekty życia. Zadanie będzie dość trudne i wymagające zaangażowania, bo powiązań są setki. I właśnie o to chodzi w ćwiczeniu – by sobie uświadomić ten ogrom. W ramach rozgrzewki i wprowadzenia możecie w klasie zrobić pierwszy przegląd. Sprawdzić gdzie wyprodukowane były ubrania uczniów, skąd pochodzi producent (prawdopodobny projektant ubrania), gdzie powstał długopis, gdzie mogła być wydobyta ropa do wytworzenia plastiku na długopis, skąd pochodzą owoce wykorzystane do produkcji soku, skąd wzięta się ropa do autobusu, którym przyjechaliśmy do szkoły, jakiej produkcji jest mój telefon komórkowy, gdzie była składana bateria, gdzie wydobywa się surowce do wyprodukowania telefonu, jakiej muzyki dziś słuchałem i skąd pochodzą muzycy i skąd pochodzi styl muzyczny. Niestety na wiele pytań nie znamy odpowiedzi, co nie oznacza, że nie warto ich sobie stawiać i starać się szukać odpowiedzi.

Wyznacz uczniom termin przyniesienia swoich map powiązań. Na bazie indywidualnych map możecie stworzyć na szkolnym boisku ich ogromne łączne odwzorowanie. Wyobraźcie sobie mapę świata w rozmiarze XXXXXL, która oglądać można z okien szkoły. A na niej zaznaczone powiązania. Można je namalować kredą, wodorozpuszczalną farbą, ułożyć z kolorowych nakrętek itp. Inicjatywa z pewnością wzbudzi zainteresowanie nie tylko uczniów z innych klas, ale także społeczności lokalnej i lokalnych mediów, jeśli tylko je o tym wydarzeniu poinformujecie.

Alfabet Afryki/Ameryki Południowej i Środkowej/Azji

Jeśli organizujecie w szkole dzień poświęcony jakiejś kulturze, kontynentowi, krajowi zaproponujcie uczestników (innym uczniom – niezaangażowanym w przygotowania, rodzicom) wypełnienie alfabetu danego miejsca/regionu. Na 2-4 dużych arkuszach papieru (np. A1, lub brązowy papier pakowy) przygotujcie alfabet, tj. napiszcie kolejne litery alfabetu w pionowych rzędach, tak, żeby obok liter można było wpisywać wyrazy kojarzące się z danym miejscem na daną literę alfabetu. Przyczep arkusza na ścianie (najlepiej w pobliżu wejścia do miejsca spotkania), na takiej wysokości by wygodnie można było po nich pisać, obok połóż markery w jednym kolorze, np. czerwone. Na początku spotkania poproś, aby uczestnicy wpisywali swoje skojarzenia z „bohaterem” spotkania. Może okazać się, że trudno będzie dopełnić cały alfabet, a określenia i skojarzenia mogą być stereotypowe. W trakcie spotkania zastąp dotychczasowe markery innym kolorem np. zielonym. Po zakończeniu spotkania poproś, aby uczestnicy ponownie podeszli do alfabetu i uzupełnili go korzystając ze zdobytej podczas spotkania wiedzy. Wyjaśnij, że można również weryfikować (skreślać) wcześniejsze skojarzenia, jeśli okazały się nieprawdziwe. Zadanie to pokaże uczestnikom, jak skromna i często nieprawdziwa i krzywdząca jest nasza wiedza o odległych od nas miejscach, a także jak wiele można się dowiedzieć i że warto mieć oczy i uszy otwarte na informacje ze świata.

Przykładowy alfabet Afryki:

A

B bieda, baobab, Botswana, bogactwo, biegacze

C chrześcijaństwo,

D domy z gliny, demokracja

E Egipt, Etiopia

F festiwal,

G głód, goryle, gazy

H HIV

I islam

J

K Kilimandżaro, Król Lew, kakao, kawa, komputer,

L lwy, lotnisko

ł

M Mandela, misjonarz, muzyka, miedź, metropolia

N Nil, Nollywood

O

P pustynia, piramidy, piłkarze, pociąg, piłka nożna

R ropa, rozwój,

S safari, sahel, Sahara, student

T tinga-tinga,

U Uganda, uniwersytet

W wojny, wakacje, wysiedlenia

Z Zambia, złoto

Ż żyrafy

Ważne dni w roku

Kalendarz obfituje w ustanowione przez różne instytucje i organizacje dni poświęcone ważnym tematom. Warto je wykorzystać. Można to zrobić na wiele sposobów. Możecie na początku roku szkolnego wybrać najciekawsze według was wydarzenia i podzielić się przygotowaniem do nich. W tych dniach możecie organizować happeningi, audycje tematyczne w radiowęźle, pokazy filmów, spotkania dyskusyjne, wystawy, a z mniej absorbujących rzeczy uczniowie mogą pisać artykuły do gazetki szkolnej lub na szkolną stronę lub bloga, zamieszczać informacje na gazetce ściennej. Poniżej znajdziecie pomysły na wydarzenia i działania.

Więcej informacji o wybranych świętach można znaleźć na stronie Ośrodka Informacji ONZ:

[HTTP://WWW.UNICEF.ORG.PL/KONF_OBCHODY/DNI.PHP](http://www.unicef.org.pl/konf_obchody/dni.php)

1 stycznia	Światowy Dzień Pokoju
27 stycznia	Międzynarodowy Dzień Pamięci o Ofiarach Holokaustu
2 lutego	Światowy Dzień Obszarów Wodno-Błotnych
11 lutego	Międzynarodowy Dzień Języka Ojczystego
20 lutego	Światowy Dzień Sprawiedliwości Społecznej
21 lutego	Międzynarodowy Dzień walki z reżimem kolonialnym
1 marca	Międzynarodowy Dzień Walki przeciwko Zbrojeniom Atomowym
8 marca	Międzynarodowy Dzień Kobiet, Dzień Praw Kobiet
20 marca	Światowy Dzień Inwalidów i Ludzi Niepełnosprawnych
21 marca	Międzynarodowy Dzień Walki z Dyskryminacją Rasową
22 marca	Światowy Dzień Wody
24 marca	Międzynarodowy Dzień Prawa do Prawdy dotyczącej Poważnych Naruszeń Praw Człowieka i Godności Ofiar
25 marca	Międzynarodowy Dzień Pamięci Ofiar Niewolnictwa i Transatlantyckiego Handlu Niewolnikami
2 kwietnia	Międzynarodowy Dzień Książki Dla Dzieci
8 kwietnia	Międzynarodowy Dzień Romów
20 kwietnia	Międzynarodowy Dzień Wolnej Prasy
22 kwietnia	Światowy Dzień Ziemi
25 kwietnia	Światowy Dzień Walki z Malaria
28 kwietnia	Światowy Dzień Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Pracy
29 kwietnia	Światowy Dzień Pamięci o Wszystkich Ofiarach Wojen Chemicznych
3 maja	Dzień Wolności Prasy
5 maja	Europejski Dzień Protestu Przeciwko Dyskryminacji Osób Niepełnosprawnych
druga sobota maja	Międzynarodowy Dzień Sprawiedliwego Handlu
15 maja	Międzynarodowy Dzień Rodzin
21 maja	Światowy Dzień Różnorodności Kulturowej na rzecz Dialogu i Rozwoju
22 maja	Dzień Praw Zwierząt
26 maja	Dzień Matki
1 czerwca	Międzynarodowy Dzień Dziecka
4 czerwca	Międzynarodowy Dzień Dzieci Będących Ofiarami Agresji
5 - 11 czerwca	Tydzień Ochrony Środowiska
6 czerwca	Dzień bez samochodu
8 czerwca	Światowy Dzień Oceanów
11 czerwca	Światowy Dzień Człowieka
12 czerwca	Światowy Dzień Sprzeciwu wobec Pracy Dzieci

17 czerwca	Światowy Dzień Walki z Pustynnieniem i Suszą
20 czerwca	Światowy Dzień Uchodźcy
23 czerwca	Międzynarodowy Dzień Wdów
26 czerwca	Międzynarodowy Dzień Pomocy Ofiarom Tortur
11 lipca	Światowy Dzień Ludności
15 lipca	Dzień bez telefonu komórkowego
18 lipca	Międzynarodowy Dzień Nelsona Mandeli
9 sierpnia	Międzynarodowy Dzień Ludności Rdzennej na Świecie
19 sierpnia	Światowy Dzień Pomocy Humanitarnej
23 sierpnia	Międzynarodowy Dzień Pamięci o Handlu Niewolnikami i jego Zniesieniu
29 sierpnia	Międzynarodowy Dzień Sprzeciwu wobec Prób Jądrowych
8 września	Międzynarodowy Dzień Alfabetyzacji
15 września	Międzynarodowy Dzień Demokracji
16 września	Międzynarodowy Dzień Ochrony Warstwy Ozonowej
19 września	Dzień Dzikiej Flory, Fauny i Naturalnych Siedlisk
21 września	Międzynarodowy Dzień Pokoju
22 września	Dzień bez samochodu
27 września	Światowy Dzień Turystyki
1 października	Międzynarodowy Dzień Osób Starszych
1 października	Dzień Wegetarianina
2 października	Międzynarodowy Dzień Bez Przemocy
5 października	Światowy Dzień Nauczycieli
10 października	Międzynarodowy Dzień Ograniczania Klęsk Żywiotowych
14 października	Dzień Edukacji Narodowej
15 października	Międzynarodowy Dzień Kobiet Wiejskich
16 października	Światowy Dzień Głodu, Światowy Dzień Żywności
17 października	Międzynarodowy Dzień Walki z Ubóstwem
24 października	Dzień Narodów Zjednoczonych
24 października	Światowy Dzień Informacji na temat Rozwoju
24-30 października	Tydzień na rzecz rozbrojenia
6 listopada	Międzynarodowy Dzień Zapobiegania Wyzyskowi Środowiska Naturalnego podczas Wojen i Konfliktów Zbrojnych
10 listopada	Światowy Dzień Nauki dla Pokoju i Rozwoju
16 listopada	Międzynarodowy Dzień Tolerancji
20 listopada	Dzień Uprzemysłowienia Afryki
25 listopada	Międzynarodowy Dzień Eliminacji Przemocy wobec Kobiet
29 listopada	Dzień bez kupowania
1 grudnia	Światowy Dzień Walki z AIDS
2 grudnia	Międzynarodowy Dzień Walki z Niewolnictwem
3 grudnia	Światowy Dzień Niepełnosprawnych
5 grudnia	Międzynarodowy Dzień Wolontariusza
10 grudnia	Światowy Dzień Praw Człowieka
18 grudnia	Międzynarodowy Dzień Emigrantów
19 grudnia	Dzień na rzecz Współpracy Południe – Południe
20 grudnia	Międzynarodowy Dzień Solidarności

Głośne czytanie książek o tematyce globalnej

Zaproponuj starszym, dobrze, wyraźnie i głośno czytającym uczniom (lub chętnym rodzicom) wspólne czytanie książek o tematyce globalnej (np. oryginalnych bajek z różnych regionów świata, książek autorów z krajów globalnego południa lub książek podejmujących problemy globalne. Możecie zorganizować tydzień czytania książek na świetlicy, albo czytać przez cały rok szkolny w danym dniu tygodnia. Ułóżcie harmonogram czytania, tak, aby jedna czy kilka osób nie było nadmiernie obciążonych. Możecie również zorganizować spotkanie integracyjne dla rodziców i uczniów i podczas spotkania przeczytać fragment jakiejś książki i ją wspólnie zilustrować. Spotkanie możecie uatrakcyjnić np. poczęstunkiem z produktów lokalnych oraz fair trade.

Poproście bibliotekarkę/bibliotekarza o pomoc w wyborze książki, możecie również poprosić o pomoc organizacje zajmujące się np. współpracą rozwojową. Wybierając książkę zwróć uwagę, by nie wzmacniała stereotypów.

Przykładowe książki do czytania w szkole podstawowej:

- 26 bajek z Afryki, pr. zbiorowa ze zdjęciami Ryszarda Kapuścińskiego, wyd. Agora
- Grzegorz Kasdepke, Mam prawo, wyd. G+J, 2012
- Anna Nowacka-Devillard, Apetyt na Maroko. Tadżin, wyd. Widnokrąg, 2011
- Katarzyna Węgierek, Apetyt na Meksyk. Familia, wyd. Widnokrąg, 2012
- Aleksandra Szkoda i Radek Żabiński, Kto wymyślił szkołę?, Wydawnictwa PAH, Warszawa 2010

Gra miejska/gra szkolna

Gra miejska jest w ostatnich latach bardzo popularną formą rozrywki, a jednocześnie może za sobą nieść wiele treści. Gry miejskie potwierdzają starą prawdę, że nauka poprzez zabawę jest nie tylko przyjemna, ale bardzo skuteczna zarówno w utrwalaniu wcześniej zdobytych wiadomości, jak i nabywaniu nowej wiedzy czy umiejętności. Grę miejską tworzymy od podstaw, więc możemy ją dopasować zarówno do odbiorców, tematyki i miejsca, gdzie ma być rozgrywana. Zaproponuj uczniom przygotowanie własnej gry miejskiej. Możecie zorganizować grę toczącą się tylko w szkole, albo grę na ulicach miasta. Wybierzcie temat przewodni, zaplanujcie jak będą przebiegały przygotowania, podzielcie się pracą i wyznaczcie termin gry (możecie wybrać któryś z ważnych dni z kalendarza i dopasować do niego tematykę gry).

Tworzenie scenariusza i zadań będzie wymagało od uczniów sporo pracy i zdobycia konkretnej wiedzy, ale efekt może być zdumiewający, a dodatkowo skorzystają z tego uczestnicy gry, np. uczniowie z innych klas lub z innej szkoły. Dla grupy przygotowującej scenariusz gry i organizującej ją może okazać się to ciekawym doświadczeniem, które zintegruje młodzież. Podczas przygotowań będą mieli okazję popracować w grupie, planować, kontaktować się instytucjami zewnętrznymi, projektować oprawę graficzną gry, zająć się promocją. Do przygotowania gry potrzebnych jest wiele różnych umiejętności, dlatego warto by grę przygotowywała kilkunastoosobowa grupa.

Zapoznaj się z poradnikami, mówiącymi o tym jak zorganizować grę miejską:

[HTTP://WWW.PAH.ORG.PL/M/1675/2011-12-05_PAH_WLACZ-SIE-DO-GRY.PDF](http://www.pah.org.pl/m/1675/2011-12-05_PAH_WLACZ-SIE-DO-GRY.PDF)

[HTTP://WWW.SLUPECKAGRAMIEJSKA.PL/WP-CONTENT/UPLOADS/2010/PORADNIK/JAK_ZORGANIZOWAC_GRE_MIEJSKA.PDF](http://www.slupeckagramiejska.pl/wp-content/uploads/2010/poradnik/jak_zorganizowac_gre_miejska.pdf)

Gry planszowe i inne

Gry planszowe podobnie jak gry miejskie mogą być fascynująca zabawa nie tylko dla graczy, ale i dla twórców. Proces wymyślenia gry wymaga logicznego myślenia, pomysłowości i cierpliwości, ale jednocześnie daje dużo satysfakcji i bardzo wiele może nauczyć zarówno o przedmiocie gry, jak i sposobów pracy. Zachęć uczniów do stworzenia własnej gry o tematyce globalnej. Najłatwiejsza do wykonania gra to gra na zasadach drabin i węży czy grzybobrania, gdzie idziemy pionkiem po wyznaczonej trasie i po drodze natrafiamy na zdania, pytania i sytuacje. Ale jest mnóstwo innych typów gier na bazie których możemy stworzyć własną grę edukacyjną. Mogą to być gry karciane, planszowe, symulacyjne, kościane. Podobnie jak w przypadku gry miejskiej można wybrać dowolną tematykę, zakres wiedzy (czy grupę wiekową graczy), można stworzyć grę dla dwóch lub kilkudziesięciu graczy, małą lub wielkoformatową gdzie ludzie są pionkami. Możecie zorganizować turniej samodzielnie wymyślonych gier. Gry możesz wykorzystywać później w innych grupach do wprowadzania nowych treści lub utrwalania wiedzy. Skorzystaj z kreatywności uczniów.

Przykładowe gry znajdziesz tutaj:

[HTTP://EDUGLOB.ZRODLA.ORG/GRY/](http://eduglob.zrodla.org/gry/)

[HTTP://WWW.CEO.ORG.PL/PL/SZKOL-PELNA-ENERGII/NEWS/ZESTAW-GIER-SYMULACYJNYCH](http://www.ceo.org.pl/pl/szkol-pelna-energii/news/zestaw-gier-symulacyjnych)

[HTTP://WWW.CEO.ORG.PL/PL/ENERGIA/GRY-SYMULACYJNE](http://www.ceo.org.pl/pl/energia/gry-symulacyjne)

[HTTP://WWW.CEO.ORG.PL/PL/ENERGIA/NEWS/PUBLIKACJA-ZIELONE-KOSTKI-Z-ZESTAWEM-GIER](http://www.ceo.org.pl/pl/energia/news/publikacja-zielone-kostki-z-zestawem-gier)

Globalna dyskoteka

Większość uczniów lubi bawić się przy muzyce, a szkoły organizują dyskoteki. Warto wykorzystać tę przyjemną formę spędzania czasu do poszerzania horyzontów kulturowych. Zaproponuj uczniom zorganizowanie dyskoteki w nowej formie, z muzyką z różnych stron świata. Choć w pierwszym odruchu pomysł może nie przypaść do gustu uczniom, gdyż skojarzy „muzyka z różnych stron świata” może skojarzyć się z muzyką tradycyjną czy folklem. Ale przecież wiele utworów zachodnich muzyków inspirowana jest muzyką Południa, a na Południu rozwijają się także nurty bliskie uczniom jak hip-hop, pop, rock, muzyka elektroniczna wraz ze wszystkimi ich odmianami. Poproś, aby uczniowie poświęcili czas i wyszukali artystów z krajów Południa, których muzyka im się podoba. Zwróć uwagę by korzystali z muzyki dostępnej na wolnych licencjach (np. [HTTP://WWW.JAMENDO.COM/PL/](http://www.jamendo.com/pl/)). Możesz zaproponować poszczególnym klasom lub uczniom przygotowanie playlisty z danego regionu. Uczniowie mogą bawić się konwencją, przygotować całą dyskotekę w jakimś stylu.

Maraton Pisania Listów z Amnesty International

Co roku w grudniowy weekend, w okolicach Międzynarodowego Dnia Praw Człowieka, który przypada 10 grudnia, Amnesty International organizuje Maraton Pisania Listów. Wówczas to ludzie na całym świecie przez 24 godziny piszą (ręcznie) listy w obronie konkretnych pokrzywdzonych osób, których prawa zostały złamane, domagając się zwolnienia więzionych za przekonania i zaprzestania prześladowania obrońców praw człowieka. Akcja prowadzona jest od 2001 roku i od tego czasu napisanych zostało ponad milion listów. W 2011 roku wysłanych zostało 295 tysięcy apeli, z czego 78843 z Polski. W Polsce akcja odbyła się jednocześnie w około 100 miejscowościach.

Zorganizuj w szkole Maraton Pisania Listów z Amnesty International. Włącz w przygotowania grupę uczniów tak, aby odpowiednio wypromować wydarzenie i zachęcić jak największą liczbę osób do zaangażowania się w pisanie listów. Uczniowie mogą przygotować plakaty i rozwiesić je w szkole, ale także w okolicznych sklepach czy urzędach, zamieścić ogłoszenie na stronie internetowej szkoły, poinformować media o miejscu i terminie maratonu, tak, aby włączyć w działania nie tylko uczniów, ale także rodziców i mieszkańców okolic szkoły. Skontaktujcie się z Amnesty International, aby otrzymać potrzebne wsparcie i informacje. Szczegółowy poradnik jak zorganizować maraton znajdziecie na stronie:

[HTTP://MARATON.AMNESTY.ORG.PL/](http://maraton.amnesty.org.pl/)

Kobiety na szczycie

Kobiety u władz nawet w najbardziej wyzwolonych krajach nie są zbyt częstym obrazkiem. W 2011 roku średnia światowa liczba kobiet w parlamentach oscylowała wokół 18-19%, na stanowiskach ministerialnych zasiadało 18% kobiet, jeszcze mniej jest kobiet-szefowych rządu: 11 w 192 krajach i prezydentek: tylko 7 kobiet na 150 prezydentów [Human Development Report 2011, [HTTP://HDR.UNDP.ORG/](http://hdr.undp.org/)]. Dlatego szczególnie głośno warto mówić o ich sukcesach. Zaproponuj uczniom przygotowanie wystawy na temat ważnych kobiet w polityce. Uczniowie mogą przygotować postery nt. kobiet w polityce światowej, ale także na szczeblu samorządowym (wówczas można pokusić się o przeprowadzenie wywiadów) Możecie również zaprosić przedstawicielki władzy samorządowej lub posłanki czy senatorki z regionu na otwarcie wystawy, a także poprosić je o wygłoszenie przemówienia na temat roli i sytuacji kobiet w polityce. Otwarcie wystawy może towarzyszyć pokaz filmu np. „Żelazne damy z Liberii”. Film opowiada o Liberii po przejściu władzy przez charyzmatyczną prezydent Ellen Johnson-Sirleaf. Film można wypożyczyć m.in. z darmowej filmoteki Centrum Edukacji Obywatelskiej ([HTTP://WWW.CEO.ORG.PL/PL/JS](http://www.ceo.org.pl/pl/js))

Dzień Kobiet bez goździka

Dzień Kobiet – coroczne święto obchodzone 8 marca, jako wyraz szacunku dla ofiar walki o równouprawnienie kobiet. Ustanowione zostało w 1910 roku. W wielu szkołach Dzień Kobiet jest wciąż celebrowany, ale jego forma w wielu osobach zarówno kobietach, jak i mężczyznach, budzi wątpliwości. Jeśli jednak przypomnimy sobie genezę święta, to może stać się ono ważnym dniem w corocznym kalendarzu szkoły. Kilka tygodni przed Dniem Kobiet zorganizuj wśród uczniów warsztaty poświęcone równouprawnieniu, a następnie przeprowadź burzę mózgów nt. pomysłów na obchody tego dnia w szkole. Możecie na przykład zaprosić na spotkanie działaczkę organizacji kobiecej, zorganizować festiwal twórczości kobiet (dyskoteka z muzyką tworzoną w całości przez kobiety, targi książki – uczniowie polecają sobie nawzajem książki pisane przez kobiety, prezentacja twórczości uczennic i nauczycielek), przygotować i przeprowadzić spacer śladem sławnych i ważnych kobiet waszego miasta, przeliczyć wartość domowej pracy kobiet i zorganizować debatę na ten temat (przeczytajcie np. artykuł Pauliny Przybickiej „O nieodpłatnej pracy kobiet” [HTTP://WWW.FEMINOTEKA.PL/READARTICLE.PHP?ARTICLE_ID=1222](http://www.feminoteka.pl/readarticle.php?article_id=1222)), zorganizować wystawę lub sesję z prezentacjami poświęconą przykładom znaczenia równouprawnienia kobiet w rozwoju krajów.

Możesz wykorzystać również scenariusze zajęć:

- Dlaczego dziewczynki nie chodzą do szkoły?, [HTTP://FED.HOME.PL/TEG/IMAGES/C_3_GIMNAZJUM.PDF](http://fed.home.pl/teg/images/c_3_gimnazjum.pdf)
- Równość kobiet i mężczyzn, [HTTP://WWW.WSTRONEDZIEWCZAT.ORG.PL/EDUKACJA-NA-RZECZ-ROWNOCI/MATERIAY-EDUKACYJNE?START=2](http://www.wstronedziewczat.org.pl/edukacja-na-rzecz-rownoci/materiay-edukacyjne?start=2)

Przeczytaj również „Raport krytyczny. Ślepa na płeć - edukacja równościowa po polsku” pod red. Anny Dzierzgowskiej i Ewy Rutkowskiej, wyd. Feminoteka, Warszawa 2008, [HTTP://WWW.FEMINOTEKA.PL/DOWNLOADS/RAPORT_WWW.PDF](http://www.feminoteka.pl/downloads/raport_www.pdf)

24 litry wody na 24 godziny

Woda płynąca szerokim strumieniem z kranu w łazience czy kuchni jest u nas czymś najzwyczajszym, choć i w Polsce są regiony mniej zasobne w wodę, to nikt z nas nie martwi się tym, że będzie pozbawiony czystej wody. Miliony ludzi na świecie nie mają tego komfortu, jakim jest woda w kranie. Aż 880 mln ludzi nie ma dostępu do wody pitnej.

Zaproponuj uczniom udział w doświadczeniu, czy raczej sprostaniu wyzwaniu rzuconemu w ramach Kampanii na rzecz praw Palestyńczyków do wody i kanalizacji prowadzonej przez The Emergency Water Sanitation and Hygiene Group (poczytaj więcej o kampanii: [HTTP://PALWATERCHALLENGE.ORG](http://palwaterchallenge.org)). Tyle wody musi wystarczyć Palestyńczykom mieszkającym na Zachodnim Brzegu Jordanu do wszystkich czynności w ciągu dnia, do mycia, picia, gotowania, sprzątania czy prania. W wielu suchych regionach Afryki i Azji jest podobnie. W Polsce zużywamy średnio około 150 litrów wody dziennie.

Zachęć uczniów by przeżyli jeden dzień używając nie więcej niż 24 litry wody. Działanie to będzie miało znaczenie symboliczne, bo pokaże troskę uczniów o miliony ludzi pozbawionych możliwości korzystania z czystej wody. Wyjaśnij uczniom, że znacznie ważniejsze od zaoszczędzonej w tym dniu wody będzie zrozumienie jak cenna jest woda, i jak łatwo przyzwyczailiśmy się do jej marnowania. Zachęć uczniów do napisania reportażu z tego dnia próby. Reportażem możecie opublikować na klasowym bogu lub w gazetce szkolnej. Możecie również zainteresować wydarzeniem lokalne media.

Dyskusja i film „Wiek głupoty”

Pomimo przekonania większości naukowców, co do faktu istnienia zmian klimatu i ich antropogenicznego źródła, to wciąż możemy spotkać się z głosem sceptyków. Inną sprawą jest brak wiary zwykłych ludzi w możliwość ograniczenia zmian klimatu poprzez zmianę zachowań pojedynczych osób. Ten brak wiary przekłada się na brak działań zarówno tych drobnych dotyczących codziennego życia (ograniczanie zużycia energii, ale także zmiana nawyków konsumenckich), jak i tych znaczących, takich jak zwracanie uwagi na kwestie środowiskowe w programach wyborczych polityków czy udział w akcjach społecznych. Ważne są zarówno te drobne działania każdego z nas, jak i świadome korzystanie ze swoich praw obywatelskich podczas wyborów czy działalności społecznej.

Zaproponuj uczniom zorganizowanie pokazu filmu i dyskusji i zaproszonym gościem, np. przedstawicielem lokalnej organizacji ekologicznej. Poproś uczniów, aby nawiązali kontakt z organizacją, przygotowali zestaw pytań oraz zorganizowali wieczór filmowy. Zachęcamy do obejrzenia filmu pt. „Wiek głupoty” (film można wyświetlić bezpłatnie ze strony [HTTP://WWW.IPLEX.PL/FILMY/WIEK-GLUPOTY,1168](http://www.iplex.pl/filmy/wiek-glupoty,1168)).

Jak będzie wyglądać Ziemia za 50 lat? W jakim miejscu znajdzie się człowiek? Czy spełni się katastroficzna wizja przyszłości: wody z roztopionych lodowców zaleją świat, oszalałe słońce wypali żyzne grunty, zapanuje wielki głód, a gatunki zaczną po kolei wymierać? Wiek głupoty to ambitnie zrealizowana próba przepowiedzenia naszej nieodległej przyszłości. Po kataklizmie ostatni z ludzi budują schron, w którym jak w biblijnej Arce przechowywane są ostatnie okazy zwierząt, owadów i roślinności. Postać kustosa tego przedziwnego miejsca tworzy brytyjski aktor Pete Postlethwaite. Jest rok 2055, mężczyzna przegląda archiwalne materiały z przeszłości i stawia pytanie, dlaczego nie powstrzymaliśmy zmian klimatycznych na Ziemi, kiedy jeszcze było to możliwe. Odpowiedzi szuka w całym stylu życia współczesnego człowieka, szczególnie zaś – nastawionego na konsumpcję człowieka Zachodu. W filmie znajdziemy wiele pomysłowo i niekiedy dowcipnie zrealizowanych animacji, które pokazują ewolucję gatunku ludzkiego, historię wojen o surowce, proporcje zużycia energii przez mieszkańców USA, Europy i krajów Trzeciego Świata. Przygnębiającą wymowę swego filmu autorzy przełamują kilkoma portretami współczesnych Don Kichotów: Guya Piersa walczącego o budowę wiatraków (sic!) na terenie jednego ze szkockich hrabstw czy Fernanda Pareau, wieloletniego przewodnika górskiego z Chamonix, który sprzeciwia się rozbudowie tuneli pod Alpami. Film Franny Armstrong to kino powstałe ze szlachetnych pobudek, zaangażowane w dzieło odbudowy naszej zbiorowej świadomości. Nie unika demagogii, ale wydaje się ona w pełni usprawiedliwiona aktualnością stawianego problemu (opis dystrybutora).

Scenariusz zajęć do pracy z filmem „Wiek głupoty” znajdziesz na stronie: www.ceo.org.pl/pl/szkol-pelna-energii/news/wiek-glupoty-scenariusz-zajec-do-filmu-0

Fair Trade w twoim mieście? Robi się!

Sprawiedliwy handel wciąż nie jest w Polsce tak popularny jak mógłby być. Szacuje się, że rozpoznawalność marki (certyfikatu) Fairtrade kształtuje się na poziomie 20-25% (dla porównania w wielkiej Brytanii jest to 70-80%). W większych miastach bez problemu można kupić niektóre produkty opatrzone znakiem Fairtrade, trudniej jest znaleźć kawiarnię czy restaurację korzystającą z tych produktów. W mniejszych miejscowościach jest z tym jeszcze gorzej. Zaproponuj uczniom by postarali się to zmienić. Możecie wybrać jedną grupę docelową do monitorowania i lobbowania: sklepy lub kawiarnie/restauracje, albo podzielić między siebie te miejsca tak by dotrzeć i do jednych i do drugich.

Warto na początku przeprowadzić lekcję nt. sprawiedliwego handlu. Skorzystaj z publikacji Polskiej Zielonej Sieci pt. „Jak zostać szkołą przyjazną Fairtrade?” [HTTP://FAIRTRADE.ORG.PL/MATERIALY/PUBL_14_BROSZURA_SZKOLAFTPDF.PDF](http://fairtrade.org.pl/materialy/publ_14_broszura_szkolaftpdf.pdf)). Możecie obejrzeć film na ten temat np. „Ananasy - prawdziwa cena luksusowego owocu” (film z napisami w jęz. polskim, [HTTP://WWW.YOUTUBE.COM/WATCH?V=EHD21GBLILs](http://www.youtube.com/watch?v=EHD21GBLILs)) lub „Czarne złoto” (film można bezpłatnie wypożyczyć z filmoteki CEO, [HTTP://WWW.CEO.ORG.PL/PL/JS/NEWS/CZARNE-ZLOTO](http://www.ceo.org.pl/pl/js/news/czarne-zloto)). Zwróć szczególną uwagę na to, by uczniowie dobrze zrozumieli ideę i zasady sprawiedliwego handlu. Możecie również przećwiczyć scenki – sytuacje, jakie mogą napotkać uczniowie. Możesz też zaproponować uczniom, aby postarali się wymyślić jak najwięcej argumentów przeciwnych wprowadzeniu produktów FT do sprzedaży, którą mogą padać ze strony pracowników i właścicieli sklepów. Wszystkie je zapiszcie, a następnie podziel uczniów na grupy, przyporządkuj każdej z grup kilka wypisanych wcześniej kontrargumentów i poproś o wymyślenie, co w takiej sytuacji należy zrobić i powiedzieć. Być może uczniowie sami przekonają się, że warto doczytać i dowiedzieć się więcej o sprawiedliwym handlu, aby być bardziej wiarygodnym. Następnie przygotujcie listy (przykładowy list poniżej) do właścicieli sklepów i lokali gastronomicznych z prośbą o wprowadzenie produktów Fairtrade do oferty i wyjaśnieniem idei FT oraz linkami (np. do strony Koalicji Sprawiedliwego Handlu [HTTP://FAIRTRADE.ORG.PL/](http://fairtrade.org.pl/)). Sporządźcie listę sklepów i kawiarni, które chcecie odwiedzić, podzielcie je między zespoły uczniów. Zadaniem uczniów będzie pójście do wytypowanych miejsc, aby uzyskać informację, czy w owych miejscach konsumenci mają możliwość zakupienia produktów sprawiedliwego handlu. Jeśli produktów takich nie ma lub jest ich niewiele (i w ofercie znalazły się raczej przypadkowo) uczniowie będą mogli zostawić list do kierownika, wyjaśniający ideę Sprawiedliwego Handlu oraz korzyści płynące z wprowadzenia do swojej oferty produktów FT. Jeśli zaś produkty takie się znajdują uczniowie mogą promować takie miejsce, jako miejsce przyjazne Fairtrade np. tworząc interaktywną mapę takich miejsc. Uczniowie mogą również na zakończenie przygotować raport z przeglądu sklepów i lokali gastronomicznych i przesłać go do lokalnej prasy wraz z wprowadzeniem, czym jest Sprawiedliwy Handel. Zachęcamy także do pochwalenia się działaniami Koalicji Sprawiedliwego Handlu, która zamieszcza na swojej stronie wszelkie informacje o działaniach propagujących Fair Trade.

Czy firma [NAZWA] wspiera Sprawiedliwy Handel?

Szanowni Państwo!

Chciałbym/Chciałabym dowiedzieć się, czy wyroby firmy [NAZWA] spełniają założenia Sprawiedliwego Handlu. Zależy mi, aby producenci kawy, herbaty, kakao, cukru trzcinowego, owoców tropikalnych, orzechów oraz przypraw z krajów Globalnego Południa uzyskiwali odpowiednie wynagrodzenie za swoje produkty. Kupując wyroby, w których skład wchodzi powyższe produkty, chcę przyczynić się do poprawy losu mieszkańców Globalnego Południa.

Sprawiedliwy Handel to partnerstwo w handlu oparte na dialogu, przejrzystości i szacunku, które dąży do większej równości w handlu międzynarodowym. Przyczynia się do zrównoważonego rozwoju, oferując lepsze warunki handlowe i broniąc praw marginalizowanych producentów i pracowników Globalnego Południa. Organizacje Sprawiedliwego Handlu, przy wsparciu konsumentów, są aktywnie zaangażowane we wspieranie producentów, podnoszenie świadomości w społeczeństwie i prowadzenie kampanii na rzecz zmian w regułach i praktykach na konwencjonalnym rynku międzynarodowym. Produkcja i sprzedaż towarów Sprawiedliwego Handlu odbywa się zgodnie z tymi zasadami. Tam, gdzie to możliwe, są one weryfikowane przez niezależne i godne zaufania systemy.

Firmy, których produkty spełniają założenia Sprawiedliwego Handlu posiadają certyfikat Fairtrade (fairtrade.net) lub są zrzeszone w World Fair Trade Organization (wfto.com) lub mogą bezpośrednio przedstawić swoje projekty wspierające rozwój w krajach Globalnego Południa.

Z poważaniem,

[TWOJE IMIĘ I NAZWISKO]

Wzór listu pochodzi ze strony Koalicji Sprawiedliwego Handlu, fairtrade.org.pl.

Poker kryterialny – etyczne zakupy

Zaproponuj uczniom grę o nazwie „poker kryterialny”. Gra składa się z planszy podzielonej na obszary o różnych stopniach ważności (1 – najważniejsze, 3 – najmniej ważne) oraz 27 kart.

Gra odbywa się w 4-osobowych zespołach. Każdy zespół otrzymuje planszę do gry oraz zestaw 27 kart. Wyznaczona osoba tasuje karty i rozdaje kolegom (każdy uczeń otrzymuje tę samą liczbę kart). Gra polega na ułożeniu wszystkich kart na planszy – po zakończeniu plansza z ułożonymi kartami na odzwierciedlać pogląd grupy na cechy decydujące o ekologiczności zakupu, tzn. w polach oznaczonych cyfrą 1 jeden powinien znaleźć się najważniejsze według uczniów cechy, w polach oznaczonych cyfrą 2 – mniej ważne, a w polach z 3 mające najmniejsze znaczenie.

Uczeń zaczynający grę wybiera ze swego zestawu kartę z opinią, która według niego jest najważniejsza, i kładzie ją na planszy z kryteriami pierwszorzędymi (oznaczonymi cyfrą 1). Kolejni uczniowie postępują tak samo. W kolejnych rundach układane są karty opisujące według uczniów cechy drugo- czy trzeciorzędne. Jeśli uczeń uzna, że jego karta powinna znaleźć się w obszarze, który już jest zajęty, może wnioskować do grupy o zmianę karty. Jeśli grupa zatwierdzi argumenty gracza chcącego dokonać wymiany, może on położyć kartę na planszy, a odrzucona karta wraca do osoby, która ją wcześniej położyła. Gra kończy się, gdy wszystkie pola planszy są zapełnione.

Po zakończeniu gry przez wszystkich poproś przedstawiciela grupy, aby podał kryteria, które grupa uznała za najważniejsze, oraz przedstawił argumenty, które przeważały o wyborze tych cech ekologicznych zakupów. Wszystkie kryteria pierwszorzędne zapisujemy na arkuszu papieru. Jeśli kryteria będą się powtarzać w różnych grupach, zaznaczamy to np. gwiazdkami czy podkreśleniami, by uzyskać kompletny obraz opinii, a jednocześnie oczekiwać uczniów.

Powstałą hierarchię można wykorzystać przy późniejszych działaniach. W oparciu o nią uczniowie mogą przygotować plakaty, ulotki zachęcające do ekologicznych zakupów albo zaplanować kampanię promującą takie zakupy. Dzięki wyłonieniu najważniejszych cech ekologicznych zakupów będzie wiadomo, na które treści kłaść szczególny nacisk w planowanych działaniach.

Zestaw kart do pokera kryterialnego pt. „Odpowiedzialne zakupy”

kupowanie produktów trwałych	kupowanie produktów wysokiej jakości	kierowanie się ceną produktu
wybieranie produktów przedsiębiorstw, kierujących się nie tylko chęcią zysku ekonomicznego, ale także zasadami dotyczącymi środowiska naturalnego i etyki	używanie wielorazowych toreb na zakupy	kupowanie produktów bez opakowania bądź w opakowaniu ekologicznym
kupowanie produktów przyjaznych środowisku z certyfikatami ekologicznymi	kupowanie rzeczy bezpośrednio od producenta	kupowanie produktów, które będzie można naprawić w razie potrzeby
kupowanie produktów wyprodukowanych lokalnie (w najbliższej okolicy, w Polsce)	wybieranie produktów sprawdzonych marek	kupowanie tylko rzeczy naprawdę potrzebnych
kupowanie produktów intensywnie reklamowanych	kupowanie produktów używanych	kupowanie produktów zdrowych i bezpiecznych
kupowanie produktów, które się szybko zużywają lub się nie psują (np. proszek do prania, płyn do mycia naczyń) w dużych opakowaniach	wcześniejsze przygotowanie listy zakupów i trzymanie się jej	kupowanie produktów ładnie, zachęcająco opakowanych
kupowanie produktów, które po zużyciu nadają się do recyklingu	dokładne czytanie metki (skład, pochodzenie, trwałość, warunki gwarancji, certyfikaty i ekoznaki)	unikanie produktów firm, które są znane z tego, że niszczą środowisko
niekupowanie rzeczy, z których korzystamy rzadko, a można je pożyczyć, ewentualnie kupno tej rzeczy z kimś „na spółę” np. namiot, kosiarka, książka	unikanie zakupów w barach czy kawiarniach, gdzie wykorzystuje się naczynia jednorazowe	unikanie w miarę możliwości produktów, które po zużyciu stają się niebezpiecznymi odpadami (baterie, lakiery, leki)
wybieranie produktów oznaczonych certyfikatem „Sprawiedliwy Handel” (Fairtrade)	nie kupowanie produktów producentów znanych z łamania praw człowieka (np. wykorzystywanie dzieci, pracy niewolniczej czy zmuszanie do pracy w złych warunkach)	każdorazowe sprawdzanie kraju pochodzenia produktu

Plansza do pokera kryterialnego

3			3			3		
3	2			2			3	
	2	1			2			
3		2	1	1		2	3	
	2		1					2
3		2	1			2	3	
	2			2				
3			3			3		

A jak ty myślisz? – dywagacje na temat konsumpcji

Ćwiczenie możesz wykonać na kilka sposobów.

Wydrukuj wszystkie lub wybrane zdania i naklej na kartkach formatu A3 lub A2. Rozwieś kartki na szkolnym korytarzu lub w innym miejscu gdzie znajdują się odbiorcy ćwiczenia (uczniowie, rodzice). Przywieś kartki w odstępach, tak, aby kilka osób mogło swobodnie podejść do danej kartki. Poproś uczniów, by na kartkach zapisywali swoje odczucia związane z zapisaną tezą, czy zgadzają się z nią czy nie zgadzają się, pod jakimi warunkami, dlaczego. Kartki mogą wisieć przez cały czas organizowanej w szkole imprezy lub przez cały szkolny tydzień. Celem nie jest zebranie określonych odpowiedzi czy zbadania postaw uczniów, lecz zachęcenie do stawiania sobie pytań i wspólnych dyskusji.

W przestronnej klasie lub na szkolnym korytarzu na podłodze przyklej pas taśmy malarskiej od długości co najmniej 8-10 metrów (na boisku szkolnym możesz linię namalować kredą). Na końcach pasa połóż kartki z napisem „zgadzam się” i „nie zgadzam się”. Odczytuj kolejne stwierdzenia i poproś uczniów by stanęli w tym miejscu osi, które odzwierciedla ich pogląd na daną sprawę. Po każdym zdaniu poproś kilka osób o argumentację swojego stanowiska.

Podziel uczniów na grupy, rozdaj powielony zestaw stwierdzeń i poproś o przedyskutowanie kolejnych punktów i zaznaczenie wspólnej odpowiedzi. Jeśli zdania są rozbieżne także uczniowie powinni to zaznaczyć. Daj dzieciom kilkanaście minut na rozmowy i podjęcie decyzji. Na zakończenie omówcie najbardziej dyskusyjne kwestie.

nie szata zdbi człowieka (ważne, jakimi jesteśmy ludźmi)
kupowanie odzieży w secondhandach jest trendy, bo w ten sposób chronimy środowisko
kobiety łatwiej od mężczyzn ulegają promocjom
spędzanie czasu w wielkich centrach handlowych to bardzo dobry sposób na spędzanie wolnego czasu
ładne opakowanie jest odzwierciedleniem wysokiej jakości produktu
mężczyźni w mniejszym stopniu zwracają uwagę na cenę produktu niż kobiety
sklepy powinny rozdawać klientom jednorazowe torby foliowe za darmo
segregowanie odpadów powinno być obowiązkowe
nie kupuję książek, chronię w ten sposób drzewa
uważam, że prezenty zawsze powinny być ładnie zapakowane, bez względu na to, że zużywamy papier i wstążki
powinniśmy produkty żywnościowe czy przemysłowe kupować w dużych opakowaniach zamiast w kilku małych
lepiej wybrać torbę papierową niż plastikową, chociaż do produkcji papieru trzeba wycinać drzewa
zakupy mają dawać przyjemność, nie możemy ciągle przejmować się przyrodą
powinniśmy kupować produkty w małych opakowaniach, bo te w dużych mogą nam się zepsuć lub przeterminować zanim je użyjemy
lepiej wybrać napój w opakowaniu plastikowym, które się nie potłucze i jest lekkie, niż w szklanym
reklamy pozwalają zapoznać się produktem i dzięki nim zakupy są łatwiejsze
lepiej dostać jeden porządny prezent na urodziny niż kilka drobiazgów
od prezentów ważniejsze jest czas fajnie spędzony razem
kupując ubranie lub buty zawsze patrzę na markę produktu
wolałbym, żeby do produktów nie dołączano tzw. gratisów, ale żeby były tańsze
należy korzystać z promocji, bo może się już nigdy nie powtórzą

Ekoznaki

Skorzystaj z otrzymanej gry „Ekoznaki” lub wydrukuj ją ze strony na kolorowej drukarce [HTTP://EDUGLOB.ZRODLA.ORG/PLIKI/EKOZNAKI.PDF](http://eduglob.zrodla.org/pliki/ekoznaki.pdf). Z gry można korzystać na wiele sposobów, jak wprowadzenie nowych treści, jako powtórzenie lub sprawdzian, a także jako zabawę utrwalającą wiedzę.

- Rozdaj grę grupom 4-5 osobowym i poproś o dopasowanie znaków. Następnie wspólnie omówcie wyniki prac grup.
- Rozdaj grę grupom 2-4 osobowym, poproś o rozłożenie kartoników znakami i opisami do dołu w 4 rzędach.
- Poproś, aby uczniowie poszukali więcej informacji na temat znaków, sprawdzili na jakich produktach można je znaleźć i narysowali plakaty poświęcone wybranym znakom.
- Zorganizujcie wystawę produktów/opakowań z ekoznakami.
- Zorganizujcie konkurs wiedzy lub ankietę na temat ekoznaków wśród uczniów i nauczycieli.
- Przeprowadźcie konsumenckie śledztwo w najbliższym większym sklepie. Zadaniem uczniów będzie wytropienie produktów z ekoznakami, a następnie opracowanie raportu np. w formie prezentacji, posteru lub artykułu.

Klasowy Globalny Talerz

Zaproponuj uczniom, aby przez cały jeden dzień zbierali opakowania z produktów, które jedli (jeśli nie da się zachować opakowania nich zapiszą, co to było i jeśli posiadają takie dane – kraj pochodzenia i skład tego produktu). Następnie niech przyniosą swoje notatki i opakowania do szkoły, wspólnie pogrupujcie je według ilości danych rzeczy, a następnie krajów ich pochodzenia. Na dużym kawałku materiału (np. starym prześcieradle) naszkicujcie kontury kontynentów i za pomocą atlasu geograficznego spróbujcie przykleić fragmenty opakowań (niech uczniowie np. powycinają nazwy lub charakterystyczne obrazki z przyniesionych opakowań) w odpowiednich miejscach – według krajów ich pochodzenia. Resztę rzeczy, które spożyli przez ten dzień niech dorysują lub w jakiś sposób zaznaczą na mapie. Prawdopodobnie większość produktów nie będzie pochodziła z Polski, na tej podstawie zobaczycie ile towarów pochodzących z różnych krajów zjemy każdego dnia. Mapę umieśćcie w widocznym miejscu w klasie lub w szkole.

Mapa punktów napraw

Podziel uczniów na grupy i przedstaw zadania do wykonania w domu. Każda grupa otrzymuje zadanie dotyczące innego obszaru napraw. Praca polegać będzie na wykonaniu listy adresowej z punktami napraw (naprawa sprzętu AGD, naprawa telefonów komórkowych, naprawa komputerów, naprawa obuwia, naprawa samochodów, naprawa sprzętu RTV, naprawa rowerów, inne). Lista może być wykonana w postaci mapy miejscowości z zaznaczonymi punktami, katalogu, mapy internetowej, posteru. Zwróć uczniom uwagę, że nie ma to być przepisana z Internetu lista punktów, lecz szczegółowa sprawdzona informacja nt. tych miejsc. Uczniowie powinni sprawdzić, co dokładnie można w danym miejscu naprawić, ile czasu zazwyczaj trwają typowe prace, w jakich godzinach punkt jest czynny itp. Praca może być uzupełniona wywiadami z pracownikami tych miejsc. Dodatkowo lista profesjonalnych punktów napraw może zostać uzupełniona informacjami o osobach z kręgu rodziny czy znajomych uczniów (oczywiście za ich zgodą), które potrafią i mogłyby dokonać drobnych napraw w ramach przysługi bądź za drobnym wynagrodzeniem (np. przeczyszczenie roweru, zacerowanie spodni itp.).

Jeśli w Waszej miejscowości zachowali się jeszcze rzemieślnicy zajmujący się naprawą parasoli, kapeluszy, introligatorzy, osoby zajmujące się artystycznym cerowaniem, kaletnicy, naprawą lalek itp. możesz zachęcić uczniów, aby udali się do tych miejsc i przygotowali reportaże.

Wyznacz datę prezentowania prac, na przygotowanie uczniowie powinni mieć co najmniej 3 tygodnie.

Lokalny spacerownik

Wspólnie z uczniami zastanówcie się, gdzie w okolicy szkoły i ich domów na terenie miasta są zlokalizowane sklepy, ze szczególnym uwzględnieniem tych, w których najczęściej robią zakupy (zarówno małe sklepy, jak i super- i hipermarkety). Zastanówcie się czy w Waszej okolicy są sklepy ze zdrową/ekologiczną żywnością oraz targi, na których można kupić świeże warzywa i owoce. Jeśli Wasza szkoła położona jest na wsi lub w mniejszej miejscowości wieźcie pod uwagę miejsca, gdzie dzieci najczęściej jeżdżą z rodzicami na zakupy, jeśli rodzice robią zakupy bez nich, możesz poprosić dzieci, aby w domu zapytały rodziców, gdzie robią zakupy. Wszystkie te miejsca zaznaczcie na mapie miasta (dobrze jeśli każdy „typ” sklepu np. hipermarket, mały sklepik osiedlowy, sklep ze zdrową żywnością, będzie miał osoby symbol). Podziel dzieci na kilkusobowe zespoły, w których będą pracować po zajęciach. Jeśli to możliwe, podzielcie się między zespołami sklepami tak, aby każdy z zespołów odwiedził sklep każdego „typu”. Spróbujcie w sklepach odnaleźć produkty Sprawiedliwego Handlu oraz produkty z innymi certyfikatami. Oznaczenie produktów, wraz z ich opisami znajdziecie np. na Portalu Edukacji Ekologicznej Zielona Lekcja: [HTTP://WWW.ZIELONALEKCJA.PL/INDEX.PHP?MOD=INFORMACJA&ID=5141](http://www.zielonalekcja.pl/index.php?MOD=INFORMACJA&ID=5141)

Możecie także zapytać pracowników sklepów skąd pochodzą ich produkty oraz czy posiadają jakieś produkty z certyfikatem (jakim, czy mogą go pokazać), na targu możecie zapytać sprzedawców skąd pochodzą sprzedawane przez nich warzywa i owoce. Wspólnie stwórzcie listę sklepów, w których można kupić produkty lokalne, certyfikowane, zdrowe itp. Następnie, na wzór „Spacerownika” Polskiej Zielonej Sieci (<http://ekonsument.pl/spacerownik>) nanieście takie punkty na mapę miasta. Mapę możecie powiesić w widocznym miejscu w szkole (najlepiej w takim, w którym bywają również rodzice np. hol szkoły czy szatnie). Możecie również przygotować ulotki: na jednej stronie umieścicie, przygotowaną przez was, skserowaną mapę z „ekopunktami”, natomiast na drugiej dodajcie informacje o produktach Sprawiedliwego Handlu, certyfikatach oraz np. dlaczego warto kupować warzywa i owoce od lokalnych producentów. Ulotki możecie rozdawać w szkole swoim kolegom/koleżankom, innym nauczycielom oraz rodzicom.

Szafing (i inne wymienialnie)

Szafing to wymiana ubrań, torebek, ozdób, dodatków i akcesoriów, a przy okazji impreza towarzyska, podczas której możemy pozbyć się niepotrzebnych nam rzeczy i upolować coś, co nam wpadnie w oko, a wszystko bezgotówkowo, a więc w trosce o portfel (bo zamiast kupować wymieniamy się rzeczami), a przede wszystkim w trosce o środowisko i zrównoważony rozwój (ograniczamy nadkonsumpcję, popieramy reuseing, czyli powtórne użycie zbędnych innym przedmiotów, ograniczamy ilość odpadów oraz zużycie surowców i energii). Typowy szafing dotyczy ubrań i dodatków, a więc pewnie bardziej zainteresuje dziewczęta niż chłopców. Zamiast (albo obok) wymiany ubrań zorganizować możecie wymianę książek, gier planszowych, filmów, sprzętu sportowego itd.

Wiele taki rzeczy wciąż dobrych, ale nam już niepotrzebnych posiadamy w domach. Rzeczy te zajmują miejsce i tworzą bałagan, chętnie byśmy się ich pozbyli, ale żal wyrzucać dobre rzeczy.

Zaproponuj uczniom zorganizowanie takiej imprezy w szkole. Można poprzedzić ją ankietą wśród uczniów szkoły, aby zbadać, jakie jest zainteresowanie oraz jakiego rodzaju rzeczy najchętniej chcieliby wymieniać. Ustalcie z dyrekcją szkoły i nauczycielami termin zorganizowania takiej wymiany (może ona się odbywać cyklicznie np. dwa razy do roku). Następnie opracujcie plan pracy tak, aby jak najlepiej przygotować to wydarzenie.

- Zastanówcie się nad tematem przewodnim np. tylko ubrania albo tylko książki czy gry czy też będzie otwarty na różne przedmioty?
- Czy przestrzeń wystawowa będzie podzielona tematycznie czy np. klasami – każda klasa prezentuje swoje rzeczy w swojej sali lekcyjnej?
- Jak zorganizować miejsce do wystawiania przedmiotów? Czy będą potrzebne wieszaki,
- Jakie godziny będą najbardziej dogodne?
- Ustalcie zasady dla uczestników, np. maksymalna ilość rzeczy, które można przynieść, konieczność oznakowania rzeczy metką, wszystkie rzeczy muszą być czyste i w dobrym stanie (ewentualne usterki muszą być opisane)
- W jaki sposób przedmioty będą opisane, można przygotować wzór metki przyczepianej do rzeczy, gdzie właściciele wpiszą np. rozmiar, ewentualne wady przedmiotu?
- Czy wymianie będzie towarzyszyć jakieś dodatkowe wydarzenia np. happening, wystawa, koncert?
- Na jakiej zasadzie będzie odbywać się zmiana właściciela przedmiotów, czy będzie to wymiana (jedna rzecz za jedną, obojętnie ile jest warta) czy kiermasz gdzie kupujemy przedmioty za symboliczną kwotę, albo każdy dostaje tyle żetonów ile przyniósł rzeczy)? Co się stanie z niewymienionymi rzeczami – można je przekazać np. na cele charytatywne.
- Czy kiermasz ma przynieść jakieś dochody, a jeśli tak to skąd one się wezmą (jeśli wystawcy będą sprzedawali swoje produkty można nałożyć symboliczną opłatę za „stoisko”, można ustalić, że każdy wystawca jedną rzecz przekazuje do banku rzeczy ze sprzedaży, których pieniądze zostaną wykorzystane przez szkołę/uczniów, można wprowadzić symboliczne bilety).
- Jak zorganizowana będzie obsługa gości (kto będzie kierował ludźmi, kto przygotowuje oznaczenia w szkole)?
- Jak zorganizujecie promocję wydarzenia (plakaty, ulotki rozdawane wszystkim uczniom, informacja na stronie internetowej, ogłoszenia w radiowęźle)?

Podzielcie zadania między siebie, przygotujcie harmonogram pracy (co, na kiedy musi być przygotowane) i zabierzcie się do pracy. Powodzenia!

Bookcrossing, czyli uwalniamy książki

Zorganizuj w szkole akcję uwalniania książek. Przed jej rozpoczęciem porozmawiaj z uczniami o odciążeniu środowiska, jakie jest możliwe dzięki bibliotekom, czytelnikom czy wymianie magazynów i gazet wśród znajomych. Zapytaj o oszczędności z tym związane. Opowiedz o idei bookcrossingu i zapytaj uczniów, czy się spotkali z takim pomysłem w swej miejscowości lub podczas wakacyjnych podróży.

Coraz bardziej popularna idea „uwalniania książek”, czyli puszczania ich w niekontrolowany obieg (tzw. bookcrossing). W różnych miejscach na świecie, takich jak biblioteki, hotele czy kawiarnie, można spotkać półki z książkami z bookcrossingu. Zostawiają je tam stali bywalcy oraz podróżujący, którzy chcą odchudzić swe bagaże. Są tam książki zarówno już przeczytane i niepotrzebne ich właścicielom, jak i te wartościowe, przekazywane ku inspiracji i nauce.

W porozumieniu z biblioteką szkolną przygotuj wraz z uczniami taką półkę, umieszczając w widocznym miejscu przygotowany przez uczniów plakat informujący o idei bookcrossingu. Zasada, „1 za 1”, czyli że można brać z półki książki pod warunkiem równoczesnego zostawienia tam takiej samej liczby książek zapobiegnie wielu nieporozumieniom, choć w różnych miejscach na świecie stosuje się także bardziej liberalne zasady (można wziąć książkę nie mając żadnej w zamian oraz zostawić książkę nie zabierając żadnej z półki). Warto zwrócić uwagę na bookcrossing poprzez plakaty, informację w radiowęźle i w gazetce szkolnej.

Poproś uczniów o przygotowanie akcji informacyjnej na temat uwalniania książki wśród innych klas w szkole oraz spróbuj z uczniami zorganizować dzień wymiany książek i podręczników szkolnych – taka wymiana będzie doskonałym wydarzeniem np. na początku roku szkolnego, co pozwoli zaoszczędzić pieniądze wydawane na nowe podręczniki, a niepotrzebne książki mogą stać się pierwszymi uwolnionymi, które znajdują się na specjalnie przygotowanej półce w bibliotece.

Aby szkoła nie była jedynym miejscem uwalniania książek, można do tego namówić miejscową bibliotekę publiczną, kino, kawiarnie, hostele, schroniska, urzędy, ośrodki zdrowia czy nawet księgarnie i antykwariaty. Najpopularniejsze miejsca krążenia książek to schroniska i hostele, odwiedzane przez ludzi z całego świata. Niejedna uwolniona książka okrążyła świat, zabierana i odkładana na kolejnych kontynentach. Poproś uczniów o przygotowanie mapy miejsc, w których udało się zorganizować uwalnianie książek – powieście ją w widocznym miejscu w szkole.

Pomysł pochodzi z publikacji Polskiej Zielonej Sieci pt. „O odpowiedzialnej produkcji i konsumpcji zasobów leśnych. Pakiet edukacyjny dla nauczycieli szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych” oprac. Magdalena Noszczyk

DIY

Widziałaś/eś już gdzieś ten skrót (ang. Do It Yourself) oznaczające Zrób to sam/a. Starszym osobom może kojarzyć się niezapomnianym Adamem Słodowym, który robił to, czego nie można było kupić, czyli prawie wszystko. Dlaczego więc teraz idea DIY stała się taka popularna? Otóż okazuje się, że choć obecnie możemy kupić praktycznie wszystko, to wielu z nas ma ochotę na odrobinę oryginalności, a to gwarantuje samodzielnie wykonanie różnych rzeczy, poczynając od renowacji czy budowy mebli, składania rowerów, tworzenia muzyki, ozdób do domu, poprzez tworzenie biżuterii, ubrań, uprawianie pomidorów na parapecie aż po robienie przetworów na zimę. Przy odrobinie talentu i samozaparciu zrobić można właściwie wszystko, chroniąc przy tym środowisko poprzez wykorzystanie surowców z recyklingu lub naprawianie i dawanie drugiego życia niepotrzebnym lub zepsutym przedmiotom. Idea jest bardzo spopularyzowana w internecie, można znaleźć setki specjalistycznych stron i blogów gdzie znaleźć można instrukcje krok po kroku z wielu dziedzin; majsterkowania, rękodzieła, szycia i przerabiania ubrań, remontów, pielęgnowania kwiatów czy pieczenie muffinek itd. Warto by szkoła włączyła się w ten modny, ale i ekologiczny trend. Zaproponuj uczniom zorganizowanie warsztatów dla zainteresowanych osób. Możecie zaprosić osobę, która pokaże jak wykonać i odbić szablon na koszulce, ozdobić pudełko techniką decoupage'u, zrobić kolczyki z butelek pet, czy wieszak ze starych widelców. Być może wśród uczniów znajda się osoby, które mogłyby takie warsztaty poprowadzić. Możecie w szkole zorganizować wystawę samodzielnie przez uczniów zaprojektowanych i wykonanych przedmiotów, zorganizować kiermasz, podczas którego uczniowie będą sprzedawać własnoręcznie zrobione rzeczy.

Poszukajcie inspiracji w internecie, przykładowe strony:

[HTTP://MAJSTERKOWO.PL/](http://majsterkowo.pl/)

[HTTP://WWW.PINSPIRE.PL/CATEGORY/DIY_CRAFTS](http://www.pinspire.pl/category/diy_crafts)

[HTTP://ZYCIERZECZY.PL/](http://zycierzeczy.pl/)

Niematerialne prezenty

Z prezentami wiąże się cała oprawa – piękne opakowanie, kolorowy papier lub pudełko, wstążki, bileciki – wszystko to chwilę po wręczeniu prezentu trafia do kosza. Do tego dochodzi opakowanie fabryczne, a z czasem (za parę miesięcy bądź lat) i sam prezent trafi do kosza. Wyprodukowanie prezentów a później ich transport (np. z Chin) dodatkowo obciąża środowisko. Jednak otrzymywanie (i dawanie) prezentów bywa bardzo przyjemne, szczególnie wtedy, kiedy prezent jest „trafiony”. Nic straconego – możemy się nawzajem obdarowywać nie zaśmiecając Ziemi i nie obciążając nadmiernie środowiska. Rozwiązaniem są niematerialne prezenty – czyli nie kolejne przedmioty a wydarzenia, robienie czegoś razem. Zalety takiego prezentu to wspólne spędzenie czasu, oszczędność środowiska (nie ma przedmiotów, opakowań), przeżycie przygody, zabawa.

Przykładem niematerialnego prezentu jest seans w kinie, spektakl teatralny, wyjazd do wymarzonego miejsca, lot balonem, sploty kajakowy czy paintball, albo zaproszenie na kurs tańca, karnet na basen lub do figloraju, wieczór spędzony na wspólnej grze w jakąś ciekawą grę karcianą albo wspólny wypad rowerowy.

Stwórzcie wspólny lub indywidualny katalog niematerialnych prezentów, które chcielibyście dostać – taką księgę życzeń. Możecie stworzyć ją w segregatorze i z czasem wpinać kolejne kartki lub wyjmować już zrealizowane życzenia, na odwrocie każdej karty powinny znaleźć się podpisy wszystkich osób z klasy, które chciałyby otrzymać dany prezent. Jeśli będziecie tworzyć indywidualne księgi życzeń postarajcie się by znalazło się w nich jak najwięcej szczegółów tak, aby wasi rodzice i przyjaciele wiedzieli, o czym marzycie, jakie filmy chcielibyście obejrzeć, co zobaczyć, gdzie pojechać, co zrobić. Postarajcie się, żeby wasze księgi życzeń były jak najładniejsze, powklejajcie w nie zdjęcia, opisy miejsc, fotosy filmowe. Katalog niematerialnych prezentów możecie też stworzyć w internecie tak, aby osoby, które chcą Wam podarować prezent miały łatwy dostęp do waszych marzeń. Gotowe księgi życzeń zaprezentujcie podczas specjalnie zorganizowanego spotkania z rodzicami. Może rodzice też podzielą się swoimi marzeniami.

Prezenty dajemy i dostajemy także w szkole np. z okazji mikołajek, urodzin. Zastanówcie się czy nie chcielibyście razem umówić się, że w tym roku, albo już zawsze będziecie obdarowywać się niematerialnymi prezentami? Możecie także zaproponować Dyrekcji i Radzie Rodziców, aby nagrody np. za dobre wyniki w nauce czy osiągnięcia sportowe także były niematerialne? Zwróćcie się w tej sprawie z oficjalnym pismem do władz szkoły.

Siejemy wątpliwości: komórki

Zorganizuj grupową sesję poświęconą produkcji i użytkowaniu telefonów komórkowych. W tym celu skorzystać możesz ze świetnego narzędzia, jakim jest WebQuest przygotowany przez MakeITFair. Znajdziesz go na stronie

[HTTP://MAKEITFAIR.ORG/WEBQUEST/PO/INDEX.PHP](http://makeitfair.org/webquest/po/index.php)

Zadanie przeznaczone jest dla starszych uczniów (od VI klasy SP).

„Trudno sobie wyobrazić świat bez urządzeń elektronicznych. Każdego dnia polegamy na technice informacyjnej (IT). Faktem jest, że IT poprawiło jakość naszego życia na wiele różnych sposobów. Jednak, przyczyniło się również do powstania wielu nowych problemów na całym świecie. Obecnie coraz więcej uwagi poświęca się okolicznościom, jakie towarzyszą wytwarzaniu produktów. Konsumenty zaczęli zadawać krytyczne pytania o pracę dzieci oraz ochronę środowiska. Być może słyszałeś/słyszałaś o wyzyskiwaniu dzieci w azjatyckich zakładach produkcyjnych, o ludziach w Azji, którzy bez żadnej ochrony pracują z trującymi chemikaliami do wybielania jeansów lub o tych, którzy wyrabiają nadgodziny za bardzo niskie wynagrodzenie. Ale czy kiedykolwiek połączyłeś te warunki ze swoim telefonem komórkowym? Czy masz jakiegokolwiek pojęcie skąd pochodzi Twój telefon komórkowy, komputer lub odtwarzać MP3? Jeśli jesteś świadomym konsumentem to nadszedł czas, abyś przyjrzał się uważnie całemu łańcuchowi produkcyjnemu na rynku telefonów komórkowych. W jaki sposób są produkowane i gdzie ma to miejsce? Świadomi konsumenci zadają krytyczne pytania sobie, swoim znajomym i rodzinom, ale także firmom i swoim politykom!”

[HTTP://MAKEITFAIR.ORG/WEBQUEST/PO/INDEX.PHP](http://makeitfair.org/webquest/po/index.php)

Oryginalna torba na zakupy (szycie i zdobienie)

Obecnie bardzo łatwo jest kupić torbę wielorazową bawełnianą, lnianą i wiele innych także torby wielorazowe z tworzyw sztucznych. Każda torba wielorazowa jest lepsza od jednorazówki, jednak spośród tych wielorazowych także są lepsze i gorsze. Z pewnością bardziej przyjazna środowisku będzie torba lniana uszyta w Polsce niż wykonana w Chinach torba typu greenbag z polipropylenu. Jeśli jednak jesteś bardzo „eko” i lubisz być oryginalny możesz samodzielnie uszyć i ozdobić torbę (ewentualnie poproście o to kogoś z rodziny lub przyjaciół). Torbę możesz uszyć ze starej zastłonki, obrusu, spódnicy czy mocniejszej koszuli prześcieradła itp. Wybierz swój ulubiony kolor a po uszyciu ozdób swa torbę tak, aby była wyjątkowa. Torba może stać się elementem twojego wizerunku, zastanów się, co najbardziej ci się podoba, czy będzie to torba w stylu romantycznym w kwiatki i ozdobiona wstążeczką czy też czarna w stylu emo. Torba może być też nośnikiem haseł i idei. Możesz na torbie narysować znak Fairtrade, napisać hasło lub cytat, który zwróci uwagę na kwestie globalne.

Lubisz prostotę? Weź podkoszulkę na ramiączka, zeszyj dół i torba gotowa. Jeśli masz więcej samozaparcie uszyj torbę od podstaw.

Co będzie ci potrzebne do uszycia torby?

Po pierwsze tkanina w ilość odpowiadającej wielkości planowanej torby. Tkanina nie może być zbyt delikatna, będziesz przecież w torbie nosić ciężkie rzeczy, może być wzorzysta lub gładka, kolorowa lub niebarwiona, może być kilka mniejszych kawałków tkaniny, które zszyjesz razem. Paza tym nici i maszyna do szycia lub igła oraz ostre nożyczki.

Najłatwiej uszyć zwykłą torbę podobną do tych, które można kupić w sklepach, czyli prostokątną o wymiarach ok. 40x45 cm z krótkim lub długimi uszami (do noszenia w ręku lub na ramieniu). Na początku sprawdź ile masz materiału, weź pod uwagę, że potrzebujesz dwa prostokąty ok. 45x50 cm (lub jeden 90x50 cm) oraz dwa wąskie i długie prostokąty na uszy torby. Na torbę z krótkimi uszami wystarczą dwa prostokąty o wymiarach 50x7 cm, na torbę z długimi uszami prostokąty od 80 do 100 cm długości i 7 szerokości. Oczywiście podane wymiary są orientacyjne, jeśli chcesz większą torbę wytnij większe prostokąty, jeśli wolisz szerokie uszy wytnij szersze paski. Weź pod uwagę, że ok. 1 cm z każdej strony materiału zarówno na samą torbę jak i na uszy trzeba poświęcić na szew.

Wytnij dwa długie prostokąty na uszy. Weź jeden pasek i złóż go wzdłuż na pół tak, aby wierzch materiału znajdował się w środku i przesyj jak na obrazku. Następnie przewlec materiał na drugą stronę np. za pomocą długiego drutu, patyka. Wyprasuj i pierwsze ucho masz już gotowe. W ten sam sposób uszyj drugie. Jeśli spodziewasz się, że będziesz nosić straszliwe ciężary, możesz jeszcze raz przesyć paski wzdłuż ok. 2-3 mm z obydwu stron.

Wytnij dwa prostokąty na główną część torby (albo jeden dwa razy większy). Zwróć uwagę, żeby wycinając prostokąty wymiar gotowej torby powiększyć o ok. 1 cm na każdy ze szwów oraz około 8-10 cm centymetrów na wykończenie górnego brzegu torby. Jeśli chcesz żeby gotowa torba miała 40 x 35 cm, to przygotuj prostokąty 42 x 46 cm.

Połącz prostokąty jeden na drugim tak, aby stykały się wierzchnią stroną materiału, a następnie zeszyj wzdłuż boków i dołu torby w odległości ok. 1 cm od brzegu. Następnie obszyj brzegi ścięciem zygzak tak, aby materiał się nie pruł.

Czas zająć się górą torby. Najpierw wywiń górny brzeg torby na zewnątrz, mniej więcej na szerokość 1 cm, a następnie wywiń jeszcze raz tym razem na szerokość ok. 2,5-3 cm. Zepnij wywinięcie szpilkami albo sfastryguj. Weź miarkę i podziel szerokość torby na 3, zaznacz końce odcinków ołówkiem. Teraz weź jedno przygotowany pasek ucha i wsuń obydwa jego końce pod kątem prostym pod wywinięcie na całą długość wywinięcia. Zwróć uwagę by końce uszu znalazły się w miejscach zaznaczonych ołówkiem. Przypnij je szpilką. Odwróć torbę na drugą stronę i zrób to samo z drugim uchem. Przeszyj teraz cały górny brzeg wraz z uszami. Uważaj by nie zaszyć sobie wejścia do torby.

Następnie podnieś (wywiń) uszy do góry i przypnij szpilką do górnego brzegu torby. Aby uszy dobrze się trzymały przesyj je jeszcze raz. Zrób to szyjąc prostokąt, a następnie przesyj jeszcze na krzyż. Przewróć torbę

na prawą stronę. Gratulacje, twoja torba jest już gotowa. Jeśli masz ochotę możesz naszyć na torbę kieszenie, przyszyć zapięcie (np. wszyć zamek błyskawiczny albo rzepy), możesz naszyć aplikacje lub coś wyszyć, namalować, naprasować itp. Co możesz wykorzystać do ozdobienia torby: małe kawałki tkaniny, wstążki, koronki, tasiemki, kolorowe nici, mulina do haftowania, guziki, naszywki. Na tobie możesz również malować, odbijać szablony lub stemplować (farbami do tkanin lub zwykłą farbą akrylową), rysować lub pisać (pastelami do tkanin, mazakami do tkanin lub zwykłymi markerami permanentnymi – pamiętaj o zaprasowaniu rysunku!).

A jeśli Ci się to spodobało uszyj sobie drugą torbę, albo torbę dla swoich przyjaciół albo rodziny. A może wymyślisz jakiś inny wzór torby.

Koszulka (torba) z przesłaniem

Torba podobnie jak koszulka może być też nośnikiem haseł i idei. Zaproponuj uczniom wykonanie takich prac, które później możecie wykorzystać urządzając np. przemarsz przez miasto z okazji jakiegoś dnia. Zaangażuj w pomoc nauczyciela plastyki, lokalnego artystę lub działacza organizacji pozarządowej. Do tworzenia wykorzystać można samodzielnie uszyte lub kupione torby oraz stare gładkie koszulki (np. takie z których nie można sprać plamy), koszulki można też kupić w secondhandzie, dodatkowo promując ideę wielorazowości.

Do malowania/rysowania należy używać odpowiednich niespieralnych materiałów plastycznych. W sklepach można znaleźć wiele materiałów stworzonych specjalnie do malowania na tkaninach np.: mazaki, pastele czy farby. Są one jednak stosunkowo drogie. Ale z powodzeniem do ozdobienia swojej torby możesz wykorzystać zwykłe markery permanentne. Dla pewności wykonaj próbę na skrawku jakiegoś materiału, narysuj coś, zaprasuj a później spróbuj wyprać, jeśli barwnik nie rozleje się podczas prasowania lub prania możesz śmiało rysować na torbach. Innym rozwiązaniem jest zwykła farba akrylowa, można ją kupić w małych tubkach, ale możesz skorzystać też z resztek farby pozostałej po malowaniu mebli czy drzwi w domu, albo kupić wspólnie z przyjaciółmi małą puszkę (np. 0,3 l) w markecie budowlanym czy w sklepie z farbami, która starczy wam na ozdobienie wielu toreb. Możesz na torbie coś namalować pędzelkiem, ale najwygodniej jest skorzystać z szablonów, takich jak te dołączone do pakietu. Szablony można także kupić w sklepach z farbami, w sklepach z artykułami kreatywnymi, ale najlepiej wyciąć samemu ze sztywnej folii (jak okładka do bindowania albo zdjęcie rentgenowskie, jednorazowy szablon można też wyciąć z brystolu). Do odbijania szablonów potrzebny będzie gąbkowy wałeczek lub pędzel gąbkowy (tzw. tamponik), możesz też wykorzystać zwykłą gąbkę kuchenną.

Jak odbić szablon:

- zabezpiecz miejsce pracy gazetami,
- zabezpiecz torbę przed przebijaniem farby (dotyczy to także rysowania markerami) – włóż do torby warstwę starych gazet czy tekturę tak, aby barwnik nie przebił na drugą stronę torby,
- rozłóż równo torbę, jeśli była pognieciona zanim zaczniesz malowanie wyprasuj ją,
- wylej odrobinę farby na plastikową lub foliowaną podkładkę (np. rozplaszczony kartonik po soku) i nabierz ją na wałeczek lub gąbkę, dobrze rozpruwać farbę na gąbce, zwróć uwagę na to by nie było jej za dużo, gdyż mogą zalać się brzegi szablonu (farba dostanie się pod szablon i w efekcie rysunek będzie rozmazany, lepiej nabrać farby za mało niż za dużo),
- połóż szablon w odpowiednim miejscu na torbie, możesz przykleić go za pomocą taśmy klejącej, albo poprosić kogoś po pomoc przy trzymaniu szablonu – ważne by szablon nie przesuwał się podczas odbijania,
- delikatnie wypełnij farbą miejsca w szablonie tak, aby tkanina była dokładnie pokryta farbą,
- zdejmij delikatnie szablon, uważaj by w trakcie zdejmowania nie pobrudzić nim torby,
- po wyschnięciu farby zaprasuj obrazek gorącym żelazkiem, prasuj przez ściereczkę a nie bezpośrednio torbę.

Na torbach można też stemplować farbami akrylowymi. Do stemplowania możesz wykorzystać własnoręcznie zrobiony stempel, którym może być przecięte na pół jabłko lub gruszka, drobne przedmioty znalezione w domu (klocki, nakrętki, folia bąbelkowa, liście). Możesz również w prosty sposób zrobić stempel ze styropianowego opakowania do żywności (tacki lub pojemnika z cateringu). Wytnij kształt z płaskiego fragmentu pojemnika nożykiem do tapet lub nożyczkami, a następnie narysuj lub napisz coś wgniatając styropian np. miękko zakończonym ołówkiem lub patyczkiem. Pamiętaj, że stemple odbijają się „odwrotnie”, więc wszystko musi być w lustrzanym odbiciu. Za pomocą wałeczka lub tamponu pokryj „styroryt” farbą i odbij na tkaninie (wcześniej możesz zrobić próbę na papierze). Kiedy farba wyschnie zaprasuj obrazek.

Plastyka ze śmietnika – zasada 3R

Zachęcaj uczniów do wdrażania w życie zasady 3R (reduce – reuse – recycle). Na co dzień i od święta (np. podczas przygotowywania szkolnych imprez czy podczas zielonej szkoły) podejmuj tematykę odpowiedzialnej konsumpcji. Zaproponuj nauczycielowi plastyki przeprowadzenie cyklu zajęć (np. raz w miesiącu) poświęconych tworzeniu nowych rzeczy z niepotrzebnych przedmiotów np.

- biżuteria ze starych koralików, guzików, nakrętek, filcu, resztek tkanin
- maskotki, broszki, torby, breloczki, piórniki, etui na telefony itp. z resztek tkanin, skarpetek, tasiemek, guzików itp.
- ozdoby na choinkę, ozdoby domu, pojemniki z puszek, słoików, doniczek, świeczki, lampiony
- instrumenty muzyczne
- teczki na dokumenty, zakładki, zawieszki na drzwi, kartki świąteczne, laurki, bileciki do prezentów, albumy na zdjęcia ramki na zdjęcia: z płyt CD, tektur od bloków rysunkowych, kartonów, kolorowych katalogów i czasopism.

Zachęć uczniów do zbierania materiałów do zajęć i wspólnego wymyślania/wyszukiwania technik plastycznych. Warsztaty rękodzielnicze są również świetnym sposobem na integrację rodziców z dziećmi, a przy okazji takich rodzinnych spotkań można edukować mimochodem także rodziców.

Skąd trafiły do nas warzywa i owoce

Na co dzień nie zdajemy sobie sprawy skąd pochodzą warzywa i owoce, które zjadamy. Wielu z nas jest przekonanych, że produkty rolne kupione na osiedlowym bazarku czy w warzywniaku pochodzą z okolicznych gospodarstw rolnych. Warto zweryfikować tę wiedzę i sprawdzić, kto właściwie nas żywi. Podziel uczniów na kilka grup i poproś, by sprawdzili pochodzenie warzyw i owoców w miejscach gdzie je najczęściej kupują. Aby analiza była jak najszersza i badane obiekty nie powielaly się przydziel uczniom konkretne miejsca np. hipermarket, dyskonty, warzywniaki, ryneček. Możecie wspólnie wybrać rodzaje owoców i warzyw, które będą sprawdzane i przygotować kwestionariusz tak, aby łatwiej było go wypełniać w terenie. Dodatkowo w małych nie sieciowych sklepikach i na rynečku uczniowie mogą przeprowadzić wywiad na temat zaopatrywania się sprzedawców, tzn. gdzie kupują produkty rolne, czy bezpośrednio od rolników lub sadowników, czy też korzystają z giełdy owocowo-warzywnej, czy z hurtowni np. Makro czy Selgros, a może sprzedają własne płody rolne? Warto zadać pytanie, czy klienci są zainteresowani skąd pochodzą produkty? Czy klienci pytają o produkty rolnictwa ekologicznego? Badanie możecie powtórzyć kilka razy w roku, aby zobaczyć jak różni się źródło pochodzenia owoców zimą, latem czy wiosną?

Po zebraniu danych poproś uczniów o przygotowanie zbiorczego raportu w formie artykułu prasowego lub prezentacji. Możesz również zaproponować uczniom skontaktowanie się z jedną z działających w Polsce spółdzielni – Kooperatyw Spożywczych, których celem jest uniezależnienie się od pośredników w obrocie warzywami i owocami. Możecie zaprosić przedstawiciela Kooperatywy na spotkanie lub przeprowadzić z nim wywiad (choćby mailowy – jeśli w waszej miejscowości ta inicjatywa nie funkcjonuje).

Reklamy pożerają drzewa

Nasze skrzynki pocztowe oraz klatki schodowe pełne są różnego rodzaju ulotek, katalogów, ofert. Większość z nas nie czyta tych reklam i tylko denerwuje się bałaganem. Jeśli zsumujemy ulotki dostarczane do naszego domu przez rok i pomnożymy przez ilość gospodarstw domowych w Polsce okaże się, że jak strasznie dużo drzew poświęconych zostało na tą wątpliwą reklamę i ile śmieci powstało. Ale można temu w prosty sposób zaradzić. Wystarczy nakleić na skrzynkę pocztową oraz na drzwi mieszkania naklejkę informującą, że nie życzymy sobie reklam na wycieraczce i w skrzynce na listy.

Zaproponuj uczniom przygotowanie takich naklejek, jedyne co będzie potrzebne to papier naklejkowy i drukarka lub mazaki. Uczniowie mogą to zrobić we własnym zakresie, każdy tworzy kilka sztuk naklejek według własnego pomysłu i nakleja je na własną skrzynkę pocztową i na drzwi, pozostałe naklejki można rozdać rodzinie i przyjaciołom.

Warto jednak zabrać się do tego w bardziej profesjonalny sposób. Przeprowadź burzę mózgów albo konkurs na hasło, które powinno znaleźć się na naklejce. Następnie indywidualnie albo grupowo zaprojektujcie wygląd naklejek. Pamiętajcie o wymiarach, naklejka na skrzynkę musi być wąska i długa, na drzwi może mieć dowolny kształt. Naklejki można zaprojektować odręcznie na kartce a następnie zeskanować i „obrobić” na komputerze, albo od razu wykonać projekt komputerowy. Wybierzcie najlepszy projekt, powielcie go (na kartce A4 może znaleźć się nawet kilkadziesiąt naklejek) i wydrukujcie na papierze samoprzylepnym (papier taki jest dostępny w lepiej zaopatrzonych sklepach papierniczych oraz z wyposażeniem do biura).

Być może uda się uczniom namówić większy punkt ksero lub okoliczną drukarnię albo zaprzyjaźnione biuro do nieodpłatnego powielenia naklejek na papierze samoprzylepnym. Potnijcie precyzyjnie naklejki i rozdajcie je wszystkim zainteresowanym, rodzinie, sąsiadom, może uda wam się namówić do współpracy sprzedawcę w sklepie lub kiosku tak, aby i oni informowali o akcji rozdawali chętnym osobom naklejki. Poinformujcie o swojej akcji pocztę, która obsługuje waszą okolicę, napiszcie oficjalny list do kierownika poczty. Sporządźcie notatkę prasową i roześlijcie ją do lokalnych mediów – na pewno zainteresują się waszą akcją.

Spróbujcie namówić administrację osiedla, by zamontowała przy wejściu do klatki schodowej pojemnik na zbędne reklamy, dozorca będzie mógł je oddać na makulaturę.

Co jeszcze możemy zrobić? Wielu z nas cyklicznie otrzymuje pocztą katalogi i oferty, które nas wcale nie. W tej sytuacji należy poprosić nadawcę o wykreślenie nas z bazy danych i zaprzestanie wysłania reklam. Często zupełnie nieświadomie podpisując umowę ze sklepem, bankiem, siecią telefonii komórkowej czy wypełniając kupon konkursowy godzimy się na przesyłanie takich materiałów, które w rzeczywistości nas nie interesują i prosto ze skrzynki na listy trafiają do pojemnika na makulaturę albo, co gorsza, do kosza na śmieci.

Zaproponuj uczniom stworzenie wspólnie wzoru listu z prośbą o zaprzestanie wysyłania reklam pocztą na adres z bazy danych. Dopiszcie uzasadnienie swojej decyzji tak, aby osoby pracujące w dziale marketingu dowiedziały się, dlaczego nie chcecie otrzymywać reklam. Poproście polonistę o konsultację, tak aby list był poprawny pod względem stylistycznym i ortograficznym. Jeśli pisaliście na kartce, przepiszcie go do komputera i sformatujcie go poprawnie, a następnie zamieście na stronie internetowej szkoły tak, aby każdy mógł go pobrać ze strony, uzupełnić potrzebnymi danymi i wysłać. Przeprowadźcie wśród kolegów i rodziców oraz dalszej rodziny i znajomych akcję informacyjną na ten temat i zachęćcie innych do rezygnacji z niepotrzebnych katalogów, ofert i reklam.

Audyt zużycia papieru w domu

Cel: zwrócenie uwagi uczniów na nadmierne zużycie papieru w gospodarstwach domowych, poddanie refleksji ich nawyków konsumenckich związanych z użytkowaniem papieru

Poproś uczniów o prowadzenie przez wyznaczony okres czasu (najlepiej 1 miesiąca) audytu zużycia papieru w domu wg poniższego schematu:

1. W moim domu wszyscy domownicy zużywają miesięcznie ____ sztuk (____ kg) zeszytów, bloków technicznych, rysunkowych, szkicowników.
2. W moim domu w ciągu miesiąca zużywa się ____ sztuk (____ kg) ręczników papierowych.
3. W moim domu w ciągu miesiąca zużywa się ____ sztuk (____ kg) papieru toaletowego.
4. W moim domu w ciągu miesiąca kupuje się ____ sztuk (____ kg) magazynów i gazet.
5. W moim domu w ciągu miesiąca otrzymujemy w skrzynce pocztowej ____ sztuk (____ kg) ulotek, katalogów i broszur.
6. W moim domu w ciągu miesiąca otrzymujemy ____ sztuk (____ kg) rachunków, faktur (np. za prąd, internet etc), wyciągów bankowych.
7. W moim domu w ciągu miesiąca zadrukowuje się ____ sztuk (____ kg) kartek.
8. W moim domu w ciągu miesiąca przyniesiono ze sklepów, butików ____ sztuk (____ kg) papierowych toreb i opakowań ze sklepów, opakowań po pizzy.
9. W moim domu w ciągu miesiąca zużywa się ____ sztuk (____ kg) papierowych tacek, talerzy, kubków (również wlicza się te, w których zaserwowano posiłki i napoje na mieście).
10. W moim domu w ciągu miesiąca kupuje się ____ sztuk (____ kg) książek.

Po wykonaniu przez uczniów ćwiczenia podsumuj je wykorzystując zebrane przez uczniów dane do stworzenia klasowych statystyk na temat konsumpcji papieru w domu. Możesz również przygotować inne pytania dotyczące zużycia papieru w szkole, wśród nauczycieli, w sekretariacie etc. Takie audyty mogą być dobrą podstawą do przeprowadzenia wśród społeczności szkolnej kampanii na rzecz oszczędzania zasobów leśnych.

Pomysł pochodzi z publikacji Polskiej Zielonej Sieci pt. „O odpowiedzialnej produkcji i konsumpcji zasobów leśnych. Pakiet edukacyjny dla nauczycieli szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych” oprac. Magdalena Noszczyk

Papier czerpany

Wbrew pozorom czerpanie papieru nie jest skomplikowane. Największa trudność to przygotowanie sita, ale to też jest banalne. Jeśli więc do tej pory papieru nie robiliście, to spróbujcie. Nie dość, że samo czerpanie i ozdabianie papieru jest bardzo wciągające, to w dodatku papier można wykorzystać do laurek, kartek okolicznościowych, bilecików, wykonania ozdób do scrapbookingu, obrazków na ścianę itd.

Potrzebne rzeczy:

- papier do przetworzenia tj. makulatura :-) (najlepiej papier biurowy, stare wydruki, zeszyty, raczej nie gazety, bo farba drukarska bardzo brudzi i wżera się w paznokcie),
- mikser lub blender,
- wysokie naczynie do miksowania,
- sito (siatka i drewniana ramka),
- spora miska (większa od sita),
- stare ręczniki,
- cienkie ściereczki kuchenne do zmywania (dostępne w każdym sklepie z chemią gospodarczą) lub inny cienki gładki materiał przepuszczający wodę,
- żelazko,
- ewentualnie ozdoby (np. zasuszone kwiaty, zioła, liście, serwetki do decoupage'u, nitki).

Przygotowanie sita

Najłatwiej wykonać sito ze starej drewnianej ramki i siatki z drobnymi oczkami. Tkanina, której użyjesz, nie może być rozciągliwa (nie mogą to być np. rajstopy). Najlepszy będzie kawałek starej siatkowej firanki. Jeśli nie masz żadnej ramki odpowiedniej wielkości, możesz ją wykonać z listewek (szerokości 1,5-2 cm). Na drewnianą ramkę mocno naciągnij siatkę, podwiń ją pod spód i zamocuj pinezkami lub zszywaczem tapicerskim.

Przygotowanie pulpy papierowej

Podrzyj papier na małe kawałki (jeśli masz dostęp do niszczarki możesz wykorzystać takie paseczki, jeśli nie masz niszczarki, a nie masz cierpliwości do darcia to są dwie możliwości. 1. Zaangażuj do darcia dziecko, dwulatek czy roczniak na pewno chętnie rozdrobni każdą kartkę, poszukaj wśród znajomych kogoś z maluchem i omówcie się na kawę, dwie godziny ploteczek, dziecko zajęte darciem, nie będzie przeszkadzał, a ty będziesz miał to, czego potrzebujesz. 2. Wstąp do najbliższego biura i poproś o kilka garści ścinków z niszczarki.

Kawałeczki papieru zalej gorącą wodą, zamieszaj i odstaw na godzinę lub dłużej. Zmiksuj w wysokim naczyniu namoczony papier z dużą ilością wody, zwróć uwagę, żeby masa nie była zbyt gęsta, bo spalisz blender.

Jeśli nie masz blendera, możesz skorzystać ze zwykłego miksera do miksowania ciasta, miksowanie będzie po prostu trochę dłużej trwało. Jeśli chcesz zrobić papier kolorowy, a przy okazji się nie pobrudzić, możesz wykorzystać serwetki stołowe w intensywnych kolorach – podrzyj serwetki i zmiksuj z papierem. Próby z bibułą pokazały, że lepiej z nią więcej nie próbować, bo brudzi wszystko: blender, miskę, ręce, ręczniki :-/

Czerpanie papieru

Kiedy masz już gotową pulpę papierową przelej część z niej do miski z wodą. Wody z masą powinno być tyle, abyś mógł wygodnie zanurzyć całe sito. Sito zanurzaj w wodzie w taki sposób, aby nabrać jak najwięcej masy. Zanurz je z jednej strony, przeciągnij po dnie i delikatnie unieś poziomo. Zwróć uwagę, żeby palce nie leżały na sicie, tylko na ramie. Następnie poczekać chwilę, aż woda z sita odcieknie do miski. Jeśli coś się zepsuło, spuść pulpę do miski i zaczerpnij jeszcze raz.

W zależności od tego jak gęstą będziesz mieć zawartość miski, a co za tym idzie, jaką ilość masy zaczerpniesz sitem, taki gruby będziesz mieć papier. Mała ilość masy, to cienkie delikatne kartki, które łatwo się suszy i prasuje. Gruby papier jest znacznie trudniej wysuszyć, jest sztywniejszy, ale i trwalszy.

Przykryj ściereczką lub materiałem sito z masą papierową, a następnie odwróć sito i połóż na grubej warstwie ręczników.

Kolejnym ręcznikiem odcisnij mocno wodę przez siatkę sita tak, aby jak najwięcej wody wsiąkło w ręczniki. Później delikatnie odklej mokrą jeszcze i bardzo podatną na zniszczenie kartkę od sita (masa pozostaje na ściereczce).

Teraz możesz wyprasować swój papier. Pamiętaj, żeby nigdy nie prasować bezpośrednio papieru, gdyż z dużym prawdopodobieństwem zniszczysz wtedy żelazko. Najlepiej przykryć papier drugą ściereczką. Prasuj tak długo, aż kartka będzie całkiem sucha. Dobrze jest położyć wyprasowane kartki pod ciężką książką tak, aby się nie pofalowały. Jeśli nie przeszkadza ci, że papier się pofaluje możesz go nie prasować tylko pozostawić do wyschnięcia na ściereczce.

Niewykorzystaną masę można przechowywać - krótko w lodówce (trzeba wykorzystać w ciągu 1-2 dni, żeby nie zajmowała dużo miejsca przelej przez sitko kuchenne i trochę odsącz) albo długo - wysuszoną na kaloryferze lub na słońcu (trzeba porządnie odcisnąć na sitku kuchennym, albo w woreczku materiałowym, tak jak kiedyś odciskano sery. Taką wysuszoną masę można wykorzystać w dowolnym momencie, wystarczy tylko ponownie namoczyć zaschniętą pulpę i króciutko zmiksować.

Zdobienie papieru

Oprócz zabarwienia papieru kolorowymi serwetkami możesz także zdobić go innymi metodami.

Możesz do miski z pulpą dołożyć drobne zioła, płatki kwiatów, zmieloną kawę – oprócz efektów wizualnych kartki będą pachniały.

Możesz dodać kawałki nitek, sizalu, kawałki gazety tak rozdrobnione, aby widoczne były pojedyncze litery.

Można ułożyć ozdoby na zaczerpniętej masie, zanim przykryjesz ją ściereczką i odcisniesz wodę, dzięki czemu wtopią się w papier. Przygotuj wcześniej napisy, możesz je po prostu wydrukować albo wydrzeć z gazety, możesz wykorzystać też ozdobne serwetki stołowe. Najlepiej jeśli te elementy będą wydzierane a nie wycinane, wówczas ich brzeg za pomocą drobnych nitek celulozy będzie się lepiej łączył z twoim papierem.

Można również ozdobić kartkę zasuszonymi, delikatnymi kwiatami.

Możesz uzyskać fakturę wykorzystując do prasowania zamiast zwykłej ściereczki, tkaninę z wyraźną fakturą, która odbije się na papierze. Możesz także wykonać coś na podobieństwo znaku wodnego. Przygotuj elementy, które będą mogły się odcisnąć w kartce. Mogą to być ozdoby wycięte z tektury (np. z kartonika po soku lub jakiegoś pudełka), możesz także wykorzystać różne płaskie przedmioty, np. kółka zębate od zegarka, gruby liść (np. z dębu lub z topoli), monety.

Drukowanie dwustronne, zapisywanie całych zeszytów

Pomimo postępu technologicznego oraz elektronizacji przechowywania i przesyłania danych co roku wzrasta zużycie papieru w Polsce i na świecie. Światowa konsumpcja papieru w 2010 r. wyniosła ok. 400 mln ton/rok. Przewiduje się, że do 2020 r. wzrośnie ona do ok. 500 mln ton/rok. Przeciętny Amerykanin zużywa rocznie ponad 230 kg papieru (przed kryzysem gospodarczym w 2007 r. wartość ta wynosiła nawet 340 kg), a mieszkaniec Europy Zachodniej ok. 160 kg (w 2007 r. było to ponad 200 kg). Najmniejsze zużycie jest w Afryce – nie przekracza 8 kg na mieszkańca rocznie. W Polsce, jeszcze 10 lat temu roczne zużycie papieru na mieszkańca nie przekraczało 65 kg, a obecnie wynosi już 100 kg. Wg prognoz Stowarzyszenia Papierników Polskich do 2015 r. wartość ta ma wzrosnąć do 115 kg na mieszkańca rocznie. Bynajmniej nie wynika to ze wzrostu czytelnictwa, obecnie ilość drukowanych egzemplarzy książek, czasopism czy gazet jest znacznie niższy niż 10 czy 20 lat temu. Większa część papieru zużywana jest do produkcji opakowań. Zachęć uczniów żeby zahamowali (w skali micro) ten proces. Zorganizuj burzę mózgow, zapisz pomysły, oceńcie je a najciekawsze wprowadźcie w życie angażując całą społeczność szkolną oraz rodziny uczniów i społeczność lokalną.

Co możecie zrobić:

- zachęcić sekretariat szkoły, nauczycieli i kolegów do drukowania dwustronnego,
- zmobilizować dyrekcję szkoły do zamawiania papieru do drukarek i kserokopiarek z makulatury, uczniowie mogą przygotować oferty firm i przedstawić je dyrekcji szkoły (papier taki można bez problemu zamówić w internecie, a jego koszt nie odbiega od kosztu bielonego papieru drzewnego),
- przygotować w każdej sali lekcyjnej, sekretariacie oraz pokoju nauczycielskim estetycznego pojemnika na papier makulaturowy, który można wykorzystywać do notatek,
- zorganizować akcję informacyjną „wykończ zeszyt albo oddawaj kartki”, której celem ma być zapisywanie zeszytów do końca, ewentualnie po zakończeniu roku szkolnego wrywanie niezapisanych kartek i zgromadzenie je w klasie, żeby można je było wykorzystywać na notatki czy kartkówki,
- napisać prośbę do okolicznych biur o nieodpłatne przekazanie makulatury – jednostronnie zadrukowanych kartek – do wykorzystania w szkole, do rysowania i notowania.

Kanapka w pudełku zamiast w foliówce

Duża część uczniów a także pracowników szkoły przynosi do szkoły drugie śniadanie. Zaproponuj uczniom przygotowanie szkolnej kampanii poświęconej zarówno opakowaniom drugiego śniadania jak i ich zawartości. Z jednej strony coraz popularniejsze są pudełka śniadaniowe (tzw. lunchboxy), ich wybór w sklepach jest ogromny, z drugiej wiele osób wciąż przynosi kanapki zapakowane w woreczek foliowy lub folię aluminiową. Innym problemem jest to, co uczniowie przynoszą, albo nie przynoszą do szkoły (często zamiast kanapki wybierają niezdrowe przekąski ze szkolnego sklepiku). Przeprowadź z dziećmi zajęcia poświęcone zdrowemu odżywianiu, przeanalizujcie również skąd pochodzą produkty potrzebne do przygotowania drugiego śniadania, sprawdźcie foodmiles przyniesionych z domu śniadań (więcej o foodmiles przeczytasz w scenariuszu. pt. „Powiedz mi ile jesz, a powiem ci skąd jesteś”), zaznaczcie na mapie świata regiony pochodzenia tych produktów. Porozmawiajcie również o marnowaniu żywności. Zapytaj jak często zdarza się uczniom wyrzucać jedzenie przyniesione do szkoły, jakie najczęściej są to produkty i w jaki sposób można by ograniczyć ilość marnowanej żywności. Zastanówcie się, jakie opakowanie drugiego śniadania jest najbardziej ekologiczne i dlaczego. Porozmawiajcie o zaletach i wadach różnych opakowań. Możesz zaproponować chętnym uczniom poszukanie informacji nt. bento – czyli posiłku na wynos pochodzącego z kuchni japońskiej, ale coraz bardziej popularnego na całym świecie. Na zakończenie wspólnie wymyślcie pytania do ankiety nt. tego, w czym uczniowie i pracownicy szkoły przynoszą drugie śniadanie, a także np. na temat marnowania żywności. Zaproponuj uczniom przeprowadzenie tej ankiety w całej szkole. Poproś, aby uczniowie dobrali się w grupy i podzielili między siebie grupy, które chcą przebadać (zadbaj o to by przepytani zostali również pracownicy szkoły). Po zebraniu wyników, wspólnie je przeliczcie, uczniowie mogą przygotować artykuł do gazetki szkolnej, na szkolnego bloga, prezentację lub plakat podsumowujący wyniki badania. Zaproponuj uczniom przygotowanie szkolnej kampanii zachęcającej do przynoszenia drugiego śniadania w wielorazowych opakowaniach takich jak pudełka śniadaniowe lub wielorazowe chusty czy kieszonki śniadaniowe. Uczniowie mogą przygotować plakaty, szkolny happening, przedstawienie, ulotki dla uczniów i rodziców zachęcające do przygotowywania śniadań i przynoszenia ich w wielorazowych opakowaniach. Możecie również zorganizować konkurs na najładniej własnoręcznie ozdobione pudełko na drugie śniadanie lub konkurs polegający na wytrwałym przyniesieniu śniadania w wielorazowym opakowaniu np. przez dwa tygodnie.

Możecie również wspólnie pooglądać a następnie podczas spotkania integracyjnego z rodzicami spróbować wspólnie zrobić piękne przekąski i kanapki. Inspirację możecie czerpać stad: [HTTP://WWW.MEETTHEDUBIENS.COM](http://www.meetthedubiens.com)

Czy moja rodzina jest ekologiczna?

Ankieta można wykorzystać na dwa sposoby:

Każdy uczeń otrzymuje jeden egzemplarz karty pracy. Zadaniem uczniów jest znalezienie w klasie i wpisanie imienia osoby, której rodzina robi którąś z rzeczy opisanych w karcie pracy. W jednym okienku wpisujemy tylko jedno imię, osoby na karcie pracy nie mogą się powtarzać. Po zakończeniu przez wszystkich uczniów omawiamy wyniki (czy są okienka, które pozostały puste, z wypełnieniem, których była trudność, dlaczego tak się dzieje, czy są takie czynności, które robi większość z naszych rodzin)

Każdy uczeń otrzymuje jeden egzemplarz karty pracy oraz kolorowe kredki (zielony, żółty, czerwony). Uczniowie indywidualnie pracują nad własnymi kartami pracy. Zadaniem uczniów jest zamalowanie odpowiednimi kredkami okienek:

- na zielono zamalowują okienka, w których znajduje się zdanie opisujące ich rodzinę, twierdzenie, co do którego mogą powiedzieć z całą stanowczością „tak, moja rodzina tak robi”, np. zawsze idąc na zakupy zabieramy swoje wielorazowe torby
- na żółto zamalowują te okienka, w których opisane są czynności i działania, które dotyczą rodziny ucznia tylko czasami, np. od czasu do czasu przed wyjściem do sklepu przygotowujemy listę zakupów
- na czerwono zamalowują te okienka, w których opisane są czynności i działania, których rodzina uczniów na pewno nie robi, np. nigdy nie wykorzystujemy foliówek ze sklepu ponownie.

Po zakończeniu uczniowie sprawdzają, jaki kolor dominuje na ich kartkach, im bardziej zielona kartka tym bardziej ekologiczny dom.

CZY MOJA RODZINA JEST EKOLOGICZNA?

nie korzystamy z jednorazowych ręczników papierowych	kupujemy napoje w szklanych butelkach	wykorzystujemy różne niepotrzebne rzeczy w nowej roli (np. puszka po kawie jako pojemnik na długopisy)	kompostujemy odpady organiczne
kupujemy papier toaletowy z makulatury	w moim domu segregujemy odpady	używamy akumulatorów zamiast zwykłych baterii	staramy się naprawić zepsute przedmioty zamiast od razu zastępować je nowymi
staramy się nie kupować w barach, kawiarniach gdzie jedzenie podawane jest w jednorazowych naczyniach	idąc na zakupy zabieramy swoje wielorazowe torby	drugie śniadanie do szkoły przynoszę w wielorazowym pudełku a nie w torebce	przed wyjściem do sklepu przygotowujemy listę zakupów
foliówki ze sklepu wykorzystujemy ponownie np. jako worek na śmieci	nie marnujemy papieru, zapisujemy go z dwóch stron, a ja zapisuję zeszyty do końca	niepotrzebne ubrania i zabawki oddajemy innym zamiast je wyrzucać	wybieramy produkty lokalne, wyprodukowane w pobliżu

Lekcje przedmiotowe

Podczas TEG wykorzystaj lekcje przedmiotowe do podjęcia tematów edukacji globalnej:

- na zajęciach z języków obcych wykorzystaj obcojęzyczne materiały edukacyjne z zakresu edukacji globalnej: mapy, gry dydaktyczne, a także oryginalne teksty z krajów Południa i prezentuj ich kulturę
- na zajęciach informatyki poproś o wyszukanie danych, zagranie w gry edukacyjne związane z edukacją globalną np. „Klimatyczna ruletka”, „NeoNawyki”,
- na zajęciach przyrody
- na zajęciach języka polskiego porozmawiajcie nt. stereotypów, przeczytajcie i omówcie tekst literacki autorstwa przedstawiciela Afryki lub Azji
- na matematyce wykorzystuj przykłady z Południa do tworzenia zadań
- na plastyce/muzyce obejrzyjcie prace, wysłuchajcie utworów artystów z globalnego Południa, zaprezentuj uczniom architekturę, tradycyjny i współczesny teatr z krajów globalnego Południa

Tematy globalne podejmuj nie tylko podczas TEG. Włączaj je tak często jak to możliwe tak, aby edukacja globalna była codziennym elementem wychowania, a nie czymś wyjątkowym, co realizujemy tylko kilka razy w roku. Poszerz dotychczasową perspektywę, omawiając tematy związane z domem, rodziną, jedzeniem, porami roku, literaturą, szkołą, zwierzętami, sportem – pokazuj je również od strony mieszkańców Globalnego Południa.

Inne pomysły

- Zorganizuj konkurs fotograficzny (aby uniknąć kosztów związanych z tworzeniem odbitek/wydruków zdjęć, uczniowie mogą zgłaszać do konkursu zdjęcia w postaci plików, galerie ze zdjęciami można zamieścić na stronie szkoły) lub zorganizować pokaz z wykorzystaniem rzutnika w trakcie TEG. Przykładowe tematy konkursowe: zmiany klimatu w Polsce, globalizacja w moim życiu, żywność na świecie.
- Zaproś osobę, która opowie i zaprezentuje zdjęcia z podróży do krajów globalnego Południa albo pochodzi z któregoś z krajów Południa i może Wam o nim opowiedzieć
- Zorganizuj pokazy filmów dla dzieci oraz dla rodziców. Legalne i darmowe filmy znajdziesz np. na stronach: WWW.IPLEX.PL/KOLEKCJE/PLANETE%2B%20Doc%2C140, WWW.CEO.ORG.PL/PL/JS/NEWS/LEGALNE-I-DARMOWE-FILMY-W-INTERNECIE, [HTTP://WWW.YOUTUBE.COM/USER/POLISHAID/VIDEOS](http://WWW.YOUTUBE.COM/USER/POLISHAID/VIDEOS),
- Zorganizujcie spotkanie z przedstawicielami innych kultur / krajów lub osobami z organizacji zajmującymi się wspieraniem rozwoju krajów Globalnego Południa
- Przygotujcie specjalne wydanie gazetki szkolnej poświęcone TEG i globalnym współzależnościom lub stałą rubrykę w szkolnej gazetce lub blogu / stronie internetowej.
- Zorganizujcie piknik dla rodziców i dzieci ze stoiskami odnoszącymi się do różnych kultur/ krajów, zabawy z różnych krajów połączony np. z loterią fantową, z której pieniądze zostaną przeznaczone na działania wspierające rozwój krajów Południa
- Zorganizujcie zbiórkę elektroodpadów, połączoną z szerzeniem informacji o tym, jak wygląda ich dalsza droga. Akcję przeprowadźcie wspólnie z punktem odbioru elektroodpadów.
- Zorganizujcie wycieczkę do gospodarstwa ekologicznego, pokaż uczniom jak życie człowieka i produkcja rolna zależą od przyrody.
- Zorganizujcie wycieczkę do najbliższej drukarni, wraz z uczniami zapytaj o możliwość drukowania na papierze z recyklingu, lub papierze z certyfikatem odpowiedzialnej gospodarki leśnej (np. FSC). Wybierz się z uczniami do sklepu papierniczego z pytaniem czy posiada on w ofercie zeszyty, notesy, bloki rysunkowe drukowane z makulatury lub innym papierze bardziej przyjaznym środowisku (np. FSC). Zróbcie przegląd podręczników szkolnych pod kątem tego, na jakim papierze zostały wydrukowane. Napiszcie list do wydawców podręczników z postulatem drukowania książek na papierze z makulatury lub innym papierze bardziej przyjaznym środowisku. Zachęć / zainspiruj uczniów by przekonali dyrekcję, a następnie intendenta do zakupu papieru z recyklingu lub z certyfikatem odpowiedzialnej gospodarki leśnej (możecie przygotować petycję, którą będą mogli podpisywać uczniowie i nauczyciele z różnych klas).

Materiał powstał w ramach projektu „**Postaw na rozwój! Zrównoważony!**”

Opracowanie: Gosia Świderek

Łódź 2013

Ośrodek Działań Ekologicznych „Źródła”

90-602 Łódź, ul. Zielona 27

tel. 42 632 81 18, fax 42 291 14 50

office@zrodla.org

www.zrodla.org

Projekt jest współfinansowany w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP w 2013 r.

Zawartość publikacji wyraża wyłącznie poglądy autorów oraz Ośrodka Działań Ekologicznych „Źródła” i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem MSZ.

Materiał jest dostępny na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Ośrodka Działań Ekologicznych „Źródła”. Utwór powstał w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej realizowanej za pośrednictwem MSZ RP w roku 2013. Zezwala się na dowolne wykorzystanie pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o programie polskiej współpracy rozwojowej.

Część ćwiczeń została opracowana pierwotnie na potrzeby projektu „*Rozwój Północy kontra rozwój Południa. Kampania informująca o współzależnościach między wyborami Globalnej Północy, a rozwojem Globalnego Południa*” realizowanego przez Polską Zieloną Sieć, który był współfinansowany w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP w 2012 r. Tekst dostępny na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska

Dwa ćwiczenia pochodzą z publikacji Polskiej Zielonej Sieci pt. „*O odpowiedzialnej produkcji i konsumpcji zasobów leśnych. Pakiet edukacyjny dla nauczycieli szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych*” oprac. Magdalena Noszczyk. Publikacja dostępna jest na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska